

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCHE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :

L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent
P. LUYCKX, Wenemaerstr. 58, Gent
Penningmeester
Postcheckrekening 2043.98

Redactie van Oostvl. Zanten :

Prof. Dr. P. DE KEYSER,
Egmontstraat, 14, Gent.
Clemens TREFOIS, J. BOES.

« En Gend, door Gentschen Tours en Gentschen Prot befaemt,
Wiens schoon Coupuere zelfs het Brussels Park beschaemt,
Wiens Roeland beter luyd dan all'de Vlaemsche klokken,
Waer nimmer Belfoorts-kapp', hertimmert, meer zal schokken,
Waer eenen Draek ons toont, van over zee gebrocht,
Hoe Bruggelinc met Griek, en Gend met Brugghe vocht ;
Waer Dulle Griet, Grammeer van jonge en ouw' Canonnen,
Zegt met haer ijz're stemm' hoe w' Audenaerde wonnen ;
Gend, in een woord, daer Scheld', nog niet te vrée met Ley,
Zig koppelt met de Lieve en met de Moere er bij..... » (1).

DE DRAAK VAN HET BELFORT VAN GENT.

Wie zich verdiepen wil in de geschiedenis van den Draak die het Belfort van Gent siert, zal zonder veel moeite een belangwekkende dokumentatie kunnen verzamelen welke door 19-eeuw-sche en vroeger bekende plaatselijke schrijvers, ook buitenland-sche, werd nagelaten. Het motto van deze bijdrage is hiervan een voorbeeld.

Wellicht verwacht men zich hier aan een kritische samen-vatting van al de gegevens die ons St. Genoïis, Dierickx, Schiern, Vuylsteke, De Potter, e. a., als ook die der overlevering verschaf-fen. Dit is hier echter niet onze bedoeling, hoe verleidelijk die

(1) Concordaat gezonden door den Aalstenaar Robijn (gedrukt in 1813) Jan Van Synghel' schutter van 't gilde van Sinte Sebastiaen te Gent, wel-koop in d'Elyseesche velden by vorst Adolf van Wackene en prins Karel van Loreynen). cfr. Fris : Laus Gandae. Bull. Gesch. Oudhk. Gent, 22 jaar, 292.

ook moge zijn. Aan de hand van enkele nieuwe bijzonderheden zullen wij nochtans trachten sommige dier gegevens zooveel mogelijk te schikken tot een geheel om hierdoor — zonder precies een eigen opvatting naar voren te brengen — de oorspronkelijke verzinnebeelding van het koperen monster te verklaren of te benaderen, het tevens in verband te brengen met een eertijds in het Noord-Westelijk gebied van Europa alom verspreid geloof aan drakenmonsters, waarvan de behandeling evenwel allerlei problemen van verschillenden aard met zich mee brengt.

Wij meenen dan ook eenigszins overtuigd te mogen wezen door het mededeelen van een doorlopende, aanschouwelijke illustratie van de geschiedenis van onzen Draak — het vierde van de « Zeven Wonderen » der stad Gent (G. Biljet) — dat naast de vroegere studies en essays, deze bijdrage niet als overbodig zal worden beschouwd.

WAT HET GENTSCHÉ VOLK OVER DE DRAAK WEET TE VERTELLEN.

Het ontdekken van de officieele « geboortenakte » van den Draak van het Belfort in de stadsrekeningen van 1377-78, vermocht niet het overbekend verhaal over zijn herkomst uit Konstantinopel naar het rijk der heerlijke Vlaamsche legenden te verbannen. Meer dan zestig jaar reeds zijn verlopen sedert de belangrijke vondst door J. Vuylsteke aan het licht gekomen is (2) en toch blijft het fantastisch verhaal over het wonderlijk wedervaren van dezen Draak taai onder het Gentsche volk voortleven.

Het zijn vooral onze oude Gentsche weersprofeten, die een getrouw relaas over zijn geschiedenis weten uit te brengen :

« Volgens een oude overlevering zou de Draak door graaf Boudewijn van de « Sente Sofiekerke » (« Hagia Sofia ») zijn afgehaald om met een plechtig gebaar aan de dappere Vlaamsche Kruisvaarders ten geschenke te worden gegeven en wel als belooning voor de onbetaalbare diensten welke zij hun graaf in

(2) In 1871 verschenen in « Het Volksbelang », « Verzamelde Prozaschriften » door J. Vuylsteke. Gent, 1891.

het H. Land hadden bewezen. Zoo vernemen wij, dat deze kruisvaarders zich om dit geschenk danig vereerd gevoeld hadden daar zij dezen vergulden draak voor iets meer dan een gewoon trofee beschouwden. En dat nu dit geschenk niet bedoeld kon geweest zijn om onze Vlamingen met een kluitje in het riet braafjes weg naar huis te sturen moet volstrekt worden uitgesloten. Wel heeft graaf Boudewijn deze dienstwillige dienaren de gelegenheid gelaten het onder hen zelf te laten beslechten aan wie de eer te beurt zou vallen de draak te mogen bezitten of in welke stad hij openlijk zou hebben mogen prijken. Het lot viel op de Biervlietenaren, die het zinnebeeldig dier uit Konstantinopel naar Vlaanderen overbrachten en op hun statigen stadhuis-toren plaatsten. Spotters zeggen: dat zij den draak «vercochte te Brughe àn Keteleers, want sy van coper en metael es, alwaer hij daer up de maert ghestaen hadde». Daar is niets van... aangezien korten tijd nadien de afgunstige Sluizenaren, heimelijk in benden samen geroepen, dit kostelijk bezit met geweld aan de Biervlietenaren zijn komen opeischen. Iets dergelijks beproefden daarop de Bruggelingen, die eveneens met succes er in slagen mochten den Draak aan de Sluizenaren te ontfutselen. Maar eilacie... die Bruggelingen hadden — natuurlijk — niet aan de Gentenaren gedacht. Deze laatsten trokken op zekeren dag, met 5000 man «zonder toeten of blazen», zonder «beslag noch vreeze», naar Brugge, met de bedoeling er, op hun beurt, den Draak te gaan bemachtigen. Na een geweldigen strijd te Beverhout die verschillende dagen duurde... en ongeveer 30.000 Bruggelingen te hebben neergehaald, mochten zij er in slagen het verguld en gelukaanbrengende dier in triomf «in 5 daegen, als buyt van Brugge naer Gend te bringen langst de Lieve» (3). Op 2 Mei

(3) P. J. MAES, armoirie-schilder: Aenteekeningen ... Gend, «Draeck van Coper». Univ. Bibl. G. 11557, fo 15.

Zie ook «Gentsche geschiedenissen» van Pater de Jonghe (1746) en de Laval (J.-Fr.): Verz. stukken, 1830, 18. Univ. Bibl. G. 11514.

Verder: Luimig artikel over den draak in de Gazette van Gent, geteekend Dracomanos (19 Apr. 1839): Met behulp van een vergrootglas kan men boven het rechteroog van den draak de sporen van grieksche letters lezen. Volgens Schellinck (G. v. G., 17 April 1839) leest men den naam van den maker op een der vlerken...

van het jaar 1382 deed Filips van Artevelde hem op het Belfort van Gent plaatsen, niet enkel om de overwinning op de Bruggelingen behaald te commemoreeren, maar vooral om het feit, dat dit dier een symbool van welvaart te beteekenen had, geluk en zege aanbracht daar waar het officieel in het openbaar zou prijken...

Verschillende keeren zouden de Bruggelingen het nadien nog beproefd hebben den Draak aan de Gentenaren te ontrooven of hem door zeker handig bedachte middelen terug in hun bezit te krijgen. Niets heeft echter mogen baten, en telkens moesten zij onverrichterzake huiswaarts keeren. »

Deze plezierige geschiedenis van dit meer dan vermaard geworden « bedegangskén » naar Gent... en vice versa naar Brugge, versukkelde ten slotte op zekeren dag in 't spelken van een 19e-eeuwschen Gentschen uitbater van het geliefkoosd keldertheater. Dit feit werd er menigmaal op zeer schilderachtige wijze gecommemoreerd en... gehercommemoreerd waar men het goed vond eens op z'n gentsch-beste, een poosje lang het « zieleken » met de Bruggelingen te kunnen houden. Ten gepasten momente kwamen daar een aantal zeer belachelijk aangekleede mannekens optreden die... Bruggelingen moesten voorstellen, en die met een « de profundisgelaat », voor de zooveelste maal, zeer beleefd hun Draak kwamen afsmeeken. Met een halfzangerig-klagende stemme zongen ze, « en chœur », een liedje, op z'n Brugsch, waarvan het refreintje telkens luidde :

« Geinteenoaars, Geinteenoaars, oh asjeblijf, geef uns toch euns draokjie weere... ».

Slechts een enkel verhaal, anders luidend dan het traditioneele, mochten wij uit den volksmond opteekenen :

« Een tot levensduur veroordeeld man verzón uit akelige verveeldheid een fantastisch dier te ontwerpen dat nooit zou bestaan hebben. Zekeren dag ontdekte de bewaker een teekening van dit ingebeelde dier op de muurcel. De bewaker ging de stadsnotabelen hiervan op de hoogte brengen en dezen kwamen dan ook onmiddellijk het ontwerp bekijken. Van deze gelegenheid wist onzen terdoodveroordeelde gebruik te maken om een voor-

stel te doen. Hij zou het ontworpen dier in kopermetaal uitwerken indien men hem het noodige materiaal wilde aanschaffen. Men zou op dit voorstel ingegaan zijn en, na drie jaar onverpoosd hard werken, mocht de veroordeelde er in slagen het wonderbare dier te voltooiën. In ruil hiervoor schonk men den vervaardiger van de Draak de vrijheid terug... »

• • •

Zonder eenigen twijfel dankt de Draak van het Belfort zijn vermaardheid voor een niet gering deel aan zijn buitengewone afmetingen evenals zijn vreemd uitzicht die de volksverbeelding sterk moet hebben getroffen. Daarbij, iedermaal dat ons Palladium een noodgedwongen nederdaling aanvaarden moest, was hij vrijwel het onderwerp van dagenlange besprekingen, het middenpunt van een overgrootte belangstelling. Dergelijk feit was dan ook een bijzondere gelegenheid om het Konstantinopelsche verhaal voor de zooveelste maal aan een nieuw verbaasd kijkend geslacht op te dischen. De geschiedschrijver M. van Vaerne-wijck is er dan ook werkelijk in geslaagd de Gentenaren, van geslacht tot geslacht, een blijvende vereering voor hun Draak in te boezemen. En dat aan de Gentenaren hun Draak nooit on-sympatkiek is geweest, bewijzen ons de zorgen die men aan hem besteed heeft gedurende zijn levensduur en de vreugderoes, die de schare toegestroomde nieuwsgierigen bezielde telkens dat genoegzaam uitgerust en uiterst voldaan over zijn verblijf hier beneden, hij verguld en deftig verlapt terug plaats ging nemen op de spits van onzen Belforttoren met wien hij nagenoeg al de lotgevallen van een ingewikkelde bouwgeschiedenis heeft medege-maakt.

Gedurende meer dan vijfhonderd jaar heeft onze draak de functie van wind- of weerwijzer waargenomen. Hij werd door onze Gentenaars, die hem op tijd en stond gadesloegen, en op de wijze waarop hij « gedraaid zat », of « naar de winden draaide » er ten hunnen voordeele nut wisten uit te trekken, dankbaar ge-raadpleegd.

Onze weerprofeten konden dus het best over hun « grooten » draak vertellen. Bij hen was het woord « groot »

bij elke bespreking over hun reusachtigen windwijzer schier onmisbaar. Naar zij ons wisten te verhalen zou men heel gemakkelijk op den rug van het koperen dier een tafel en vier stoelen kunnen plaatsen en met vier man erop kaart spelen. Anderen beweerden dat zulks mogelijk is in den « drakenbuik » zelf... Ook heeft men hem wel eens de gestalte van een paard gegeven. In de reisbeschrijving van den Hertog Jan Ernest van Saksen staat immers vermeld. Men zegt dat hij (de Draak) de grootte heeft van een paard. Hoe nu het woord « groot » ingang gevonden heeft is heel eenvoudig te verklaren. De afmetingen van de Draak, die ons verbazen zijn in verhouding met de afmeting van den belfortoren van 1377 berekend geweest. Doch van af 1584 tot 1839 heeft onze vergulde windwijzer niet meer op de oorspronkelijke voorziene hoogte, maar heel wat lager, zijn functie mogen verrichten. Hierdoor kregen onze weerkijkers voldoende gelegenheid om naar hartelust hun windwijzer nauwkeuriger te raadplegen. Zij konden hem dan ook heel wat grooter zien daar hij dan heelemaal buiten proportie was met de hoogteberekening van den stadstoren, men hem dan ook beter zag « broeden, vruchteloos natuurlijk, op het grootste ei... dat bestaat » !

HERKOMST EN IKONOGRAFISCHE BETEKENIS VAN DE DRAAK. - THEORIEEN.

Voor wie kennis heeft kunnen nemen van de vele studies over onzen Gentschen Draak heeft niet zonder zekere teleurstelling gezien, dat over de probleemstelling omtrent zijn betekenis men niet verder dan tot een vage, zwakke oplossing is gekomen. Over 't algemeen wekt het ook verbazing, dat de auteurs, vōôr J. Vuylsteke zijn studie liet verschijnen, er blijkbaar naar streefden de Draak voor een dōôr en dōôr Oostersch fabrikaat te doen doorgaan. Volgens de meeste schrijvers was zijn stijl oostersch evenals zijn houding. De redenen zijn niet lastig aan te geven. Zij zijn rechtstreeks gesuggereerd door de legende

die we kennen. « ...Je n'ose garantir la vérité ni de l'une ni de l'autre de ces traditions, et je ne puis même affirmer que le dragon ait jamais été à Bruges, mais il est certain qu'il ne ressemble pas aux autres dragons qu'on trouve dans le Nord de l'Europe ; il a, au contraire, un caractère qui me paraît tout-à-fait oriental » (4), zegt de bekende Brugsche archeoloog J. Weale, die zich door de geschriften van de St. Genois heeft laten beïnvloeden. Baron de St. Genois zegt immers : « Sa forme est orientale ; on peut s'en assurer en voyant l'espèce de corne dont sa tête est armée. On sait qu'en orient le port de cornes est un signe de majesté ». (5)

Wanneer nu de vraag gesteld wordt, waarom onze voorouders op het denkbeeld gekomen zijn een Draak boven alle ander symbolische dieren te verkiezen, dan vernemen wij, dat de stedelijke vrijheid geplaatst werd onder de symbolische hoede van dit fabelachtig dier, dat nooit slaapt en dat zoowel in de Germaansche als in de klassieke mythologie dikwijls als bewaker van kostbare schatten voorkomt. De draak, als zinnebeeld van waakzaamheid, zou deel uitmaken van de bovennatuurlijke middel-eeuwsche fauna van fabelachtige dieren, wier daden door onze voorouders 's avonds rond het vuur werden verhaald (6).

Wil men nu, in een samenvattende studie nagaan wat er in den loop der tijden zooals over de draak geschreven is geworden, dan is men werkelijk geneigd te besluiten, dat de herkomst van dit fabelachtig dier en wat er mede verband houdt, te zoeken is in het Oosten. In het H. Schrift stelt men de draak voor als een vervaarlijke zeeslang of een door de lucht vliegend monster. Hieronymus Lauret, die de geschriften van Origines, Arnobus, Hieronymus, Augustinus en Eucherius te onderzoeken, verklaart dat den draak een soort reuzenslang is, die in de zee leefde, ziekten

(4) J. WEALE : Bruges et ses environs. 1884, 42.

(5) de SAINT-GENOIS J. : Les Dragons au Moyen-Age. Mess. Sc. Hist. 1840, 58.

(6) A. VAN WERVEKE : De draak van het Gentsche Belfort. Bijdragen tot de Geschied. en de Oudheidk. van Vlaanderen, 1927, 20.

zooals pest veroorzaakte en een afgrijselijk monster was (7). Volgens den H. Isidorus van Sevilla wordt de draak door de wind voortgestuwd, draagt een soort hannekam, steekt de tong uit, heeft geen macht in de tanden maar wel in den staart en daagt als lucht- of als zeemonster op.

Dergelijke gegevens verschaften ons echter geen voldoening. Ook kunnen wij dezen drakencultus in W. Europa, niet rechtstreeksch als herkomstig uit het Nabije-Oosten beschouwen. Tal van gegevens welke tot nog toe buiten rekening werden gelaten, wijzen veeler op een Westelijk Europeesche oorsprong dan op een Zuidersche. Het komt ons voor, dat in de Zuiderlanden de draak vroegtijdig uit het volksgeloof verbannen moet geweest zijn en er niet dezelfde eigenschappen heeft verkregen noch de officieele vereering gekend heeft die hij lang in het Noord-Westen van Europa in een min of meer oorspronkelijken vorm heeft mogen behouden. Zoo b.v. in het Zuiden komt hij vroegtijdig afgebeeld voor op scupltuurwerken bij Kristelijke gebouwen, terwijl in het Noorden men hem op dergelijke gebouwen uiterst zelden kunnen opmerken.

Reeds de St. Genois had het zuiver germaansch karakter van deze drakenvereering herkend: « Pour prouver le cas qu'on faisait de cette figure allégorique, de la confiance qu'on était habitué à mettre dans cet emblème respecté, les habitants de Gand le placèrent sur cette tour sacrée, qu'ils regardaient comme le palladium de leurs libertés. On voit donc que l'origine du Dragon, qu'il soit venu de Constantinople, ou qu'il ait été exécuté dans le pays, n'ôte rien à son caractère vraiment germanique » (8). Ook Professor De Keyser is deze meening toege-

(7) H. LECLERC: Dragon Dict. d'Arch. Chrét. et de Liturgie. 1921, 1537-1540.

Zie ook:

DE COCK A.: Spreekwoorden, zegswijzen en uitdrukkingen op Volksgeloof berustend. Fabelachtige Dieren: De Draak. Gent, 1912, 77-79.

DE COCK A.: Spreekwoorden en zegswijzen: « Den draak steken met iem ». Gent, 1908, 202-203.

Zie ook De Mont-De Cock, Wondersprookjes (Nr. 36).

(8) J. DE SAINT-GENOIS: Les Dragons au Moyen-Age. Mess. Sc. Hist. 1840.

daan. Het feit dat de Draak van het Belfort nog als windwijzer geraadpleegd wordt en zekere volksweerkundige gezegden die met dit koperen dier verband houden, deed, gesteund door andere argumenten, als vanzelf het vermoeden ontstaan, dat ons palladium oorspronkelijk als onweersdier of als afweermiddel tegen blikseminslag door onze voorouders afgebeeld en bedoeld moet geweest zijn. De draak, volgens Prof. De Keyser, zou een merkwaardig overblijfsel zijn van het Germaansche geloof aan vliegende onweersmonsters, dat in de XIVde eeuw nog algemeen verspreid zou geweest zijn onder de Gentsche bevolking om een kunstwerk van koperslagerstechniek van de afmetingen van den Draak op het Belfort te hebben doen ontstaan (9).

* * *

Een eerste poging om onzen Draak voor een Noorsch werk te doen doorgaan, zou echter mislukken. In een studie welke in 1959 verscheen van de hand van de heer Schiern (10), lezen wij, dat de draak van het Belfort van Gent van Noorsche afkomst is. Om vele redenen is het niet zonder belang bij deze hierboven vermelde studie een oogenblik te blijven stilstaan.

Steunend op geschiedkundige gegevens, zou, volgens den heer Schiern, de Draak van ons Belfort de voorsteven van het schip van Koning Sigurd Magnussen, hebben versierd. Deze koning ondernam, in 1106, op 17 j. ouderdom, een Kruistocht naar het Heilige Land. Ieder schip waarop de krijgslieden, die hem vergezelden, plaats hadden genomen, was aan de voorsteven van een « dreki » (draak) voorzien. Bij zijn vertrek uit Konstantinopel in IIII, zou Sigurd den vergulden draak van zijn schip hebben laten verwijderen om hem als een gedenkteeken op den koepel van de Haia Sophia te doen plaatsen. Aldus eindigt het voor waar gehouden gebeurd Deensch verhaal.

(9) P. DE KEYSER: De Draak van het Belfort te Gent. Oostvlaamse Zanten. 1927, 18-21.

(10) SCHIERNE: Origine danoise du Dragon qui surmonte le Beffroi de Gand. Mess. Sc. Hist. 1860, 495.

P. C. SERURE: Noordsche oorsprong van den Draak des Belforts te Gent. Vaderl. Mus., 4e deel, 1861, 149-168. —

De heer Schiern, die te weten gekomen is, dat onze draak uit Konstantinopel afkomstig..... en door de Kruisvaarders gestolen, naar Vlaanderen overgebracht is, besluit zonder de minste aarzeling, dat den Gentschen Draak wel degelijk dezen van Sigurd moet zijn. En sedert 1859 is men in het Noorden nog steeds de meening toegedaan, dat onze Draak een Skandinavisch gewrocht is, wat blijkt uit het hiervolgend citaat uit een Noorweegsch dagblad, verschenen op het einde van den wereldkrijg. Het werd in het Fransch vertaald en wij wenschen het dan ook met opzet tekstueel weer te geven :

« Au cours de la quatrième croisade (1204) l'empereur Bau-
» douin de Flandre le fit descendre (le dragon) et en fit don à
» ses sujets qui avaient contribué à la prise de Constantinople.
» Ceux-ci l'amènèrent à Bruges, où il fut tenu en grande estime
» et honoré jusqu'au moment où les bourgeois de Gand envahi-
» rent et pillèrent cette ville. Le dragon fut amené comme trophée
» de guerre à Gand, où de nos jours encore, il orne le faite de
» la tour du Beffroi. Le dragon mesure entre 5 à 6 aunes de
» l'extrémité de la gueule ouverte jusqu'au bout de la queue et sa
» largeur entre les deux ailes est d'environ une aune et demie. Il
» est constitué de plaques en cuivre doré clouées sur un squelette
» en fer. Le dos, entre les ailes, est ouvert ».

Si la relation d'Overland est exacte et que le Dragon ait survécu à la guerre mondiale, ne vaudrait-il pas la peine d'envisager la possibilité de faire le nécessaire afin que celui-ci — ou tout au moins une copie — fasse retour à la Norvège? » (11).

Hoe ten slotte een legende kan uitgroeien tot een vermeend geloofswaardig feit, blijkt voldoende uit bovenstaande gegevens. Deze vergissing van Schiern, ligt natuurlijk aan Van Lokeren, die sommige in voetnota's aangehaalde teksten in zijn werk over « Tour Communale de la Ville de Gand » niet volkomen heeft begrepen. Ware dit nu wel gebeurd, dan zou Schiern zich wel gewacht hebben het Sigurdverhaal met een Vlaamsche legende

(11) Kirke floier som har vaeret hovdingers krigsmerker. Sigurd Jorsalfarers skibsdrage paa Sofiakirken i Konstantinopel. (Medegedeeld door den Heer Versluys). Verschenen in de « Aftenposten ».

te koppelen en dan zou van Lokeren en niet Vuylsteke de eer hebben gehad den geboortenakt van onzen Draak aan het licht te hebben gebracht (12).

Hoe zouden wij het Marcus Van Vaernewijck kunnen kwalijk nemen, dat ook hij zich zou hebben laten beetnemen...? Uit het « soomen segt uit oude schriften » waarop hij zich blijkt te steunen doch zonder precies de verantwoordelijkheid op zich te durven nemen omtrent de echtheid van de geschiedenis van onzen Draak, mag men dan toch wel vermoeden, dat deze geschiedschrijver wellicht een werk zou gekend hebben in den aard van Malesbury's *Gestum Anglorum*, wellicht, het schrift zelf, waarin duidelijk gezegd wordt, dat Sigurd zijn vergulden draak zou geplaatst hebben « in fastigio Sanctae Sophiae » (13), of door een samenloop van feiten toevallig zulks te weten is gekomen en zich dan veroorloofd heeft de Gentschen Draak met dezen uit Konstantinopel, aldaar in IIII achtergelaten, te vereenzelvigen.

Wanneer men dit alles overschouwt, geven bovenstaande gegevens wel degelijk aanleiding tot verschillende belangrijke opmerkingen. In de eerste plaats: hoe is de theorie van Prof. de Keyser overeen te brengen met het feit dat, naar we uit de gegevens van Van Vaernewijck kunnen vermoeden, ca 180 jaar reeds na de... geboorte van onzen Draak, dit bijgeloof aan onweermonsters volkomen moet opgehouden hebben te bestaan. Immers onze Gentsche geschiedschrijver schijnt blijkbaar niets daarvan te hebben vermoed, al zijn er eigenlijk geen schriftelijke dokumenten bewaard gebleven om hierin, vóór of tegen, zekerheid te verschaffen. Zelfs de reisbeschrijvingen door bekende personages die, sedert de XVde eeuw en later, onze trotsche stad met hun bezoek kwamen vereeren, leveren niets stelligs op en wel treft het ons dat niets van eenig belang daarin over onzen Draak gezegd is geworden. Wij citeeren onder andere deze van

(12) VAN LOKEREN A.: *Tour communale de la ville de Gand*. Mess. Sc. Hist. 1839, 231.

(13) MALESBURY: *Wilhelmi monachi. Malesburiensis de gestis regum Anglorum*.

Kannunik Antonio de Beatis die in 1513 te Gent vertoefde. Hij beklom onzen belforttoren, rept een woordje over het heerlijk panorama welke hij boven op die meer dan driehonderd treden te zien kreeg en heeft het verder over het prachtig uurwerk. doch blijkt echter onzen grooten windwijzer niet eens te hebben opgemerkt (14).

Ook de opmerkelijke schilder Albert Durer, die in 1521 te Gent komt heeft het niet eens de moeite waard geacht de Draak te vermelden. « Des smorgens Woensdag vroeg, zoo schrijft hij, brachten zij mij op den hoogen St. Janstoren ; daar aanschouwde ik die groote wondere stad » (15).

De nieuwsgierige toerist Ludovico Guicciardini, een florentijn vertoefde in 1559 en in 1569 ook te Gent. Ook in zijn reisjournaal vinden wij niets over de Draak van 't Belfort vermeld. In zijn « Descriptione de tutti li Paes si bassi » (1557) spreekt hij met de meesten lof over onze stad, heeft het over onze gebouwen, marktplaatsen en molens, maar rept geen woord over de Draak. Alleen in de Nederlandsche uitgaven van 1612 lezen wij: « Op het Belfort staet eenen grooten Koperen vergulden Draeck » (17). Uit de reisbeschrijving van den hertog van Saksen vernemen wij, niet zonder genoeg..., dat de draak den « grootte heeft van een paard » (17).

Het wordt ten slotte begrijpelijk, dat bij de latere schrijvers we niets bizonders meer, buiten het traditioneel verhaal, moeten gaan zoeken, noch bij een Shaw (Essai sur les Pays-Bas Autrichiens), die in 1790 onze streek doorkruiste, noch bij Cook (18), noch bij Paquet Symphorien (19), noch bij Hugo (20), kortom bij geen enkel dier schrijvers vermochten wij iets van eenig belang te ontdekken in verband met den Gentschen Draak. Dit komt ons eenigszins raadselachtig voor. Ofwel mogen wij aannemen, dat sinds de XVIde eeuw hij niets buitengewoons meer te verzinnebeelden had... en dienvolgens ook geen belang aan hem werd gehecht.

(14-20) Zie volledige bibliographie bij FRIS V.: Laus Gandae. o.c.

Doch is dit schier met opzet onvermeld laten van dergelijke, goed zichtbare curiositeiten als b.v. een draak op een belfort, precies niet uitsluitend voor Gent het geval geweest. Ook de Draak van Ieperen is het slachtoffer geweest van eene identieke onverschilligheid, zooals we dit uit Sanderus kunnen opmaken :

« Dit Gebouw (Stadhuis van IJperen) wierd in 1342 begonnen (Halle). De Vierkante Tooren, waarin de Stad-Schriften en Hand-Vesten bewaart worden, staat in het midden, en is met een **hooge spits**, met een **Uurwerk**, en met een **Klokken-spel** versiert, doch in welk jaar de Tooren gebouw is, heb ik nog niet kunnen vinden, ten minsten schynt die ouder te zijn dan de Halle » (21). Ook hier vernemen wij geen woord over den Draak !

Wanneer we nu de oudst bewaard gebleven teekening van het Belfort bekijken, dan worden wij door een andere vraag gekweld. Op deze teekening, het « Dbeweerp vanden Beelfroete », welke dagteekent van het einde der XIIIde- of begin der XIVde eeuw, zien wij, dat niet een draak op de spits voorkomt maar wel een reusachtigen arend (22). Nemen wij nu aan, dat in begin 1300 een arend als windwijzer bedoeld was, dan zijn we eveneens gerechtigd de vraag te stellen : of ca 75 jaar later, bij de voltooiing van het Belfort, men er toen slechts pas zou aangedacht hebben een draak te plaatsen ? Hier wordt het verband tusschen Draak en het nog sterk heerschend geloof aan onweermonters nogmaals zeer bedenkelijk. Wel weten wij dat de arend geroemd wordt om zijn moed, kracht, snelle vlucht en scherp gezicht en dat hij meermalen afgebeeld is op **Vlaamsche documenten**, o.m. op wapens en oude stadzegels. Waren toen Draak en Arend niet het officieel kenteeken van een of andere partij, is een vraag die wel mag geopperd worden. En of nu de Draak in Vlaanderen op dat moment het zinnebeeld was geworden van verzet tegenover een bepaald regime, tegen gestelde mach-

(21) A. SANDERUS. I. Deel. VII Boek, 245. (Ieperen).

(22) « Bdwээрp van den Belfroete », in het Museum van de Bijloke, Gent.

ten verzinnebeeld door den arend, is nog het geheim der historie. Een feit nochtans — voor zoover we ingelicht zijn, treffen wij aan in de « **Beschryvinghe van het zeven honderdjarig jubilé van den H. Macarius** », waar volgenden tekst te lezen staat :

« Een Draecke », (gedierte gegeven door de liberaele jongste der Neiringe van de Bleckslagers, Spellemakers en Nestling-Beslagers »), werd getrokken door twee paarden ; **dit gedierte verliest dikwijls zijne jongens door het Arends gevecht.** » (23).

Edoch, de aanwezigheid van een arend op de perkamente teekening van het « Bdweerp » levert nochtans geen bezwaar op om hierdoor het bestaan, in de XIVe eeuw, van dit bijgeloof aan onweermonsters uit te schakelen. Immers vōôr 1321 bestond er te Gent, op de Hoogpoort een huis genaamd « De Draak », dat aangekocht werd door het stadsbestuur om als bouwmetaal te dienen voor den in opbouw zijnden belforttoren. Maar op dit zelfde tijdstip waren de stadstorens van Ieperen en van Doornik sinds geruimen tijd reeds in bezit gekomen van een draak. Uit de stadsrekeningen van Ieperen vernemen wij dat een dergelijk dier, als windwijzer nagenoeg honderd jaar vroeger dan te Gent er officieel in het openbaar prijkte, en in 1330, opnieuw verguld, vergezeld van acht kleine, nieuw gemaakte arendjes, terug plaats ging nemen op den stadstoren. Wel leveren ons deze acht kleine arendjes het bewijs, dat zij te Ieperen ook iets te zeggen hadden, doch wellicht minder dan te Gent zulks het geval was... aangezien zij daar slechts als ondergeschikte symbolen onderaan de veel grooter uitgevoerden Draak, die de eereplaats innam op den stadstoren, werden aangebracht.

. . .

(23) Beschryvinge van het zeven honderdjaerig jubilé van den heyligen Macarius... 1767 ; 30.

Marcus Van Vaernewyck zegt, dat de Griffioen (huis op de Hoogpoort) een fabelachtig dier is, « half leeuw, maar sterker dan acht leeuwen en **dan honderd arenden** ».

DE VEREERDE DRAAK.

De zorg dien men in Vlaanderen aan den vereerden Draak besteed heeft, mag wel voorbeeldig genoemd worden. Deze vereering moet, naar we verder zullen zien, meer dan een gewone vereering zijn geweest. Te Mechelen b.v. wordt nog in de XVIe eeuw een huis met den naam « Draak », ter gelegenheid van een St. Joris ommegang, op een bijzondere wijze opgesmukt: « It. aen packgaeren om 't huys den Draeck van onder tot boven met meyen te besteken en bemeyen — x st. » (24).

Deze zorg spreekt zich vooral te Ieperen op een bijzondere wijze uit: In 1384 werd het uitroeien van een vogelnest op den draak van het belfort gelast: « Doster le nyd qui fu dans le draken fait... », en er werd om dergelijk geval te voorkomen een koperen muilt omheen het vereerde dier geplaatst: « ... et de fil de cuevre pour loghier drake... » (25). Een gelijkaardige maatregel werd in 1438 getroffen eveneens om dergelijk schandaal te voorkomen:

« Janne Van Boesinghe van eenen half pond copers draets daer mede dat men vreidde de vlerken van den drake, ende den grooten pinnel, omme thevoghelte niet in nestelle ». (26).

Ook onzen Gentschen draak werd op tijd en stond verzorgd zooals we verder zullen zien. De stadsrekeningen lichten ons daarover voldoende in. Het wordt ons dan ook gegund het vermoeden te mogen koesteren, dat een draak werkelijk een geliefkoosd symbool moet geweest zijn. Trouwens het herplaatsen van dergelijk figuur, hetzij na herstelling of eender waarom, gebeurde niet zonder zekere plechtigheid. Zoo was het b.v. voor de bevolking van Doornik een vroolijken dag toen, in 1389, een nieuwen draak, in vervanging van zijn door den brand vernielden voorganger, op den toren ging prijken: « Miches furent guettés

(24) J. J. VAN MELCKEBEKE: Geschiedkundige aantekeningen rakende de Kruis- of Voetbooggilde te Mechelen. 1913, 88.

VAN DEN PEERENBOOM A.: Les Halles d'Ypres. 1878, 30.

(26) Ibidem, 30.

du befruit aux enfants le jour qu'on assit le dragon au dit befruit » (27).

Doch hier zullen wij ons echter moeten beperken tot feiten die alleen den Gentschen Draak aanbelangen. Vooraleer daartoe over te gaan wenschen wij nog op een gansch bijzonder geval te wijzen enkel om aan te toonen in hoever de nieuwsgierigheid van de kijklustige toeschouwers gedreven werd bij het plaatsnemen van een officieelen stadswindwijzer, wat blijkt uit het volgend sprekend feit, dat in de XVde eeuw zich te Brussel zou hebben voorgedaan: Item doenmen screef 1445, doen was Sinte Michiels torre volmaect (stadhuistoren) ende den Ingel (St. Michiels) daer op gezet, en eene vrouwe die kindt droeg verlost boven by Sinte Michiel, op den torre » (28).

Over ons Palladium wordt dus slechts het eerst in de stadsrekeningen van 1377-78 gesproken: « Van den Drake, van den appele ende van der huese » (29); een tweede maal in 1445. Toen werd hij beneden gehaald om verguld te worden en werd daarna op bevel van Joan van der Zype en van Philips Sersanders op de spil van den toren teruggeplaatst (30).

Nagenoeg honderd jaar later wordt hij opnieuw afgehaald om verguld te worden. M. Van Vaerewijck zegt, dat het vergulden van den draak in het vuur gebeurde en op de « Paradeplaats »

(27) E. MICHEL: Hôtels de ville et Beffrois en Belgique. 1920, 24.

(28) A. WAUTERS: Recherches sur l'hôtel-de-ville de Bruxelles. Mess. Sc. 1841, 233.

(29) VUYLSTEKE, J.: De Draak van het Belfort. Invent. Arch. Gand, 1897.

(30) Anno 1445 wird de draeke up het befruit afghedaen, ende binnen de 14 daeghen weder opgesteld al nieuwe verguld. (Mem. van Gend). 1445: « Item Claeyse vander Meersch, van zinen tasweerde vanden verguldine vanden vaenkins ende drake up tbeelfroyt, vander leveringhen ende hantgedade XII lib. gr. »

« Item Janne Boschman vanden drake te vermakene, X s. fr. »

« Item Janne de Bijsere ende Claeyse Britsaert vanden zelve drake up ende af te doene, XXXII s. gr. » (stadsrekening over 1445-46).

« Deze draak wierd omtrent het jaar 1445. op bevel van Joan van der Zype en Philips Sersanders op de Spits van dezen Toren gezet, van waar hy honderd jaren daarna afgenomen, doch in 1542. op bevel van Karel Uitenhove, en Judokus Triest verguld, en op deselve plaats hersteld wierd ». (A. SANDERUS: Verheerlijkt Vlaandre. I. Deel, III Boek, 138, 1735).

(Botermarkt). Het terugplaatsen van den draak op den toren ging met zekere plechtigheid gepaard. Hem werd een koperen doosje toevertrouwd, waarin 6 penningen en een gedenkschrift op perkament — vleiend huldeblijk bestemd voor Karel V — uitgevoerd, werden neergelegd (31). Dit had plaats op « den tweeden dach van Meye - anno XV honder Xliiy » (32).

In 1631 wordt de spille, waarop de draak rust, nagezien door Jan de Somere (33). Op 4 Sept. 1675 is den « blixem » op het Belfort gevallen... De draak komt nogmaals naar beneden in 1659, 1685 (34) en in het jaar 1689 (27 Sept.) Dit koste 14 P.

(31) Huldeblijk Karel V. « Divo Carlo Austrio Rom. Imp. Quinto Germanorv et Hispaniorv Regi Comiti Flandriae, dominus Ægidius de Baenst primus hujus oppidi Gandavensis, principi suo clementissimo consecravit an. 1543, ultimã Martii ante Pascha ».

(32) Anno 1543 was de cappe van tBeelfroet ghedaen ende hooghe ghesesen, ghelijc men die nu siet ende de drake nieuwe vergult. (Mem. v. Gend). In dit Schependom/ was ooc den groote copere vergulden Draecke/ die op t'Belfort staet op eenen clau (als oft die vliegghen wilde) van nieuws vergult/ en wederome in syn plaetse gestelt op den tweeden dach van Meye/ anno XV hondert Xliiy. M. van Vaerewyck. o.c.

« Het was in den May den tweesten dach,

Dat ic den Drake vergult up 't Belfroot stellen sah »

zegt de Laval, cfr. Verz. Stukken, 403 (Incarnation).

« Item betaelt Pieter Straetman, keteleere, de somme van III lib. X s. grooten ter causen van tgundt bij hem ghelevert, ghewrocht ende ghebesoigniert jn tverheghenen ende vermaken vander drake ende appele up tbeelfroidt... ».

« Pieter Straetman, keteleere, over tvermaken vander drake ende appele upt beelfort, III lib. X sc. ». (Poter, I, 512).

(33) 1631. Verslag over de spille waar de draak op rust, door Jan de Somere, stede timmerman en meester Jan Impens, stede schailgedecker ». (Stadsarchief).

1659. Terwyl Pieter Lemony bezig was met het klokspel te gieten, wierd geheel den lanteern vernieuwt, en met balustraden verciert, vervolgens de draek afgedaen (Ed. Callion, Dr.: aengaende de Draek van het Belfort » (1839) Bibl. Univ. Rr. 61137.

1675. 4 7bre den blixem op het Belfort gevallen.

(34) 1685. Levering van goud voor het vergulden v. d. draak, door Franchois Picovet;

Het maken van eene stelling voor het vergulden der draak door Francoys Fyerens.

Levering van lijnwaad voor het overtrekken der draak, door Martinus Bercque.

1686. Vergoeding aan Adriaen de Zuttere over het gebruik van een zail voor het vergulden der draak (van 31 July tot 15 Augustus) de somme van L. 13-6-0.

10 s. alsdan werd hij eens duchtig onder handen genomen en opnieuw verguld: « en op den 27 7ber de draecke oock afgedaen, die schoone vergult en doen maecken, dat hij konde draeyen met alle winden » (35). Zijn muil werd onderzocht: zeven nieuwe... koperen tanden ingezet en een nieuwe... tong. In 1740 eischt de draak weer een nieuw verguld kleeid. Johannes Ermelin, gepensioneerd vergulder der stad Antwerpen, biedt zich voor het uitvoeren van dit karweitje aan en maakt een verzoekschrift, in 't fransch opgesteld, aan het gemeentebestuur over (36). Een tweede verzoekschrift van Ermelin, ditmaal in het Vlaamsch, wordt drie jaar later, in 1743, aan de stadsnotabelen overgemaakt. Het wordt den vergulder ten slotte toch toegestaan, mits als supplement, hij den grooten « appel » erbij zou vergulden wat ook gedaan wordt (37). Volgens de rekeningen heeft de arme Ermelin

(35) 1689. Onkosten voor hueren van een zeil.

1689. Draak afgehaald voor eene som van 14 Pond 10 sch. en weder opgezet.

1869 (30 Aug.) Levering van 24 koperen sterren, 92 koperen buyskens en eene nieuwe copere tonghe aen de draecke en seven copere tanden. Rekening van Ger. Stuvaert L. 1-13-4.

Zie ook Jan Francis de Laval (Verz. stukken, 1830, 435, Bill. Univ. G. 11514 fol. man

(36) 1740. Mémoire que donne le Sr Jean Hermelin, Dorrure de La ville D'Anvers, a Messieurs Les Echevins De La Keure de La ville de Gand; d'avoir visité Le Dragon au Belfroij Comme aussi tout Ce qu'il y a Donner au tour dudit Belfroij Le tout en particulier pourra Couter pour La Surdorure Comme s'Ensuit, Comme aussi de faire Le tout avec Le meilleur or fin, et a ses propres fraix et sans Etelage.

1. Premièrement La Dorrure du Dragon.

2. La Dorrure des 29 Boulets a L'Entour du dit Tourre,

3. La Dorrure des 24 Etoiles.

4. Et la dorrure des quatre Drapeaux sur Les autres Tourres tenants Les coigns a L'Entour du Belfroij.

Le dit Sieur Hermelin presente a Messieurs Les Echevins de la Keure de la Ville de Gand de Dorer tout ce que dessus Le tout a ses propres frais Double dorrure et du meilleur or fin pour la somme de huit cent cinquante florins argent de Change.

get. : JOHANNES ERMELLIN.

(37) 1743, 15 October.

Jan Ermelin gepensioneerden vergulder binnen de Stadt Antwerpen — gheeft in alle oodtmoedigheydt te kennen dat, alsnu differente mael binnen dese stadt is gheweest en dat hem heeft gepresenteert soo aen UED en als aen UEDen voorsaten in Wette tot het vergulden Eenige Stadtscleraten son-

veel verlies geleden. Hem werd dan ook een bijlage verleend daar men over zijn werk zeer tevreden was (38). In 1771 wordt het bovengedeelte van het Belfort door den bliksem getroffen en er ontstond brand. Alsdan wordt de draak weer naar beneden gehaald om hersteld en opnieuw verguld te worden. Werklieden ontdekten de koperen doos waarin de penningen en het gedenkschrift van 1543, onderaan een der klauwen neergelegd (39). Koperslager J. van der Beken en zijn zoon herstellen o.a. de vleugels. Zij hebben ook de beide klauwen van den draak weggenomen die heel waarschijnlijk door den brand, wellicht door den bliksem, beschadigd en onherstelbaar blijken te zijn geweest. Dit werk gebeurde in het huis van den heer ontvanger (40). Voor het vergulden leverde Toebent, goudslager,

der dat het zelve gheaggre eert is gheworden, ende vermits hij seer ghenegen is om UEDen en het publicq zijne groote dapperheydt en Wetenschap te Laeten blycken soo ist dat midts desen met het alderoodtmoedighste respect aen UEDen is versoeckend aen hem te permitteren het vergulden van de draecke staende op Stadts Belfort midts aen hem alleenelyck betaelende Zyn verscot 't gonne Zoude beloopē in dobbel gaut verguldende omtrent de twee hondert en vijftigh gulden Wiss. sonder dat UEDen met Eenige voorder oncosten van Stellynghen ofte Anderssints zullen belast wesen, verhopende dit by UEDen zal worden gheaggre Eert, en aen hem hierop sullen ghelieven te verleenen de ghevraeghde permissie. Get. : J. ERMELIN.

(38) « aenveert in 't college den 5 Oct. 1743 op de bovenstaende conditie ende mits by den suppliant oock vergult sal worden den appel onder de draecke staende voor de selve somme hier boven vermelt... »

Schatmeester van Zinghem wordt belast met het uitbetalen van een bijlage). « ... hem (Ermel.) daerby hebben belast met het vergulden van den appel onder de zelve draecke, ... hem daarover zullen ghelieven te accorderen eenen bylegh ten minsten van hondert gulden wisselgelt buyten welcken hy (Erm.) boven den toelegh van zijnen Aerbeyt daeraen merckelyck moet verliesen... te betalen aan Hermellen de somme van vijf pistollen in spacie in consideratie van het behoorlijk vergulden van den appel staende onder de Draecke...

(39) « ... on trouva alors dans une boîte de cuivre, placé sous les griffes de cet animal... », waaruit we mogen besluiten, dat tot 1771 onze draak nog heelemaal gaaf was. DIRICX : Mémoires sur la ville de Gand, T. I, 64.

(40) 1771. Herstellingen aan de draak uitgevoerd door Jacques van der Beken, koperslager :

« Gevroght end geleverd ten Dinstē van de Stadt door my Jacques van der beken meester-copperslaeger ende door ordens van Mijnheer Kindt... » gerepareert en vermackt de coppere dracke van het belfort ten huysē van mijnheer den ontvanger dese naer volgende daegen :

(o.a. vinden wij) Prima october 1771 : gevrocht met mijnen Sonne eenen

6 boeken goud (41), en A. Baillie voerde schilderwerken uit (bedoeld wordt hier waarschijnlijk eene verflaag waarop dan het goud werd gelegd) (42).

In 1839 verkeerde de houten bekapping van het belfort nogmaals in zeer slechten staat. Men gaat tot de openbare aanbesteding over om deze kap af te breken. Op 26 April liet men de draak naar beneden zakken, waarop twee mannen waren gezeten (43). Op 30 Mei van hetzelfde jaar wordt het dier voor het publiek tentoongesteld in de voorzaal der Universiteit.

Ziehier wat E. Callion leukweg over deze gebeurtenis weet te vertellen :

« ... Op 26 April, wierd dezen Brugschen Vogel van zijne Kruk genomen voor de somme van drij duizend franken...

... Wanneer de draak den 27e den grond raekte wierd zij met een zeyl gedekt en met een détachement stadsmannen naer de Universiteyt gedaen, hetgene aen eenige spotvogelen deed zeggen, dat dit in voorzichtigheid was, ten opzigten der Bruggelingen, die van meyning waeren ons die met list uyt de handen te krygen en zij wierd aldaer ten toon gezet en men betaelden eenen halven franc per man ; maer heeft zeer weynig opgebracht... »

dagh (eenen alven dagh),

... selven dito geleverd 18 pont geel copper om de **draeke** (en) **vlüringen** te repareren à 16 stuy het pont L. 2-2-0.

25 Oct. 9 pont roodt coppere naegels... 3 coppere saernieren van de coppere Casse van de eyseren spille en het deksel van den copperen appel. Alles L. 30-2-5.

(41) 17 October 1771. « Geleverd ses boeken gaudt ». Levering van goud door Johannes Frans Toebent, goudslager.

Pater Beydens der abdij v. Waarschoot zegt dat men op 19 September den draak heeft beginnen te vergulden. Vergulder: Frison, woonende op de St. Pietesnieuwstraat.

Zie ook: E. Callion r. v.

(42) 1771. 23 Oct. Schilderwerken uitgevoerd aan de Draak (door B. Bailli).

(43) 1839. 10 April. Openbare aanbesteding voor het afhalen van den draak (klokken van den beiaard, afbreken van kap).

Dit werk werd toevertrouwd aan K. Meyer en P. J. Le Clercq, timmermansbazen, aan K. Tillieu van Drongen, molenmaker en Justin, mestersbaas, voor de som van 3000 fr.

Een gering inkomgeld (10, 15, 20 cm. volgens de dagen) wordt ontvangen ten voordeele van het Weldadigheidsbureel. Kunstgraveerder L. Defferez maakte alsdan het « portret » van den draak.

Iedereen greep naar de pen om dezen vogel te bezingen : lof toe te zwaaien of te begekken... Onze liedjeszangers kregen de handen vol, en menig gedicht werd op fransch muziek bezongen .

Hiervan een typisch voorbeeld :

« De draak van Belfoord afgehaeld den 26 April 1839, door de Heeren Louis Gustin, Charles De Mey, Charles Leclerc en Charles de Tilieu ». Uit dit liedeken (Stemme : A ce soir...) ontleenen wij volgende strophen :

Zonder draek, geen vermaek,
— Wie had immers kunnen denken
vrienden, dat deez' vreemde gast
aen den arme brood zou schenken,
na men lange heeft gevast.
Zonder draek, geen vermaek.

Zonder...

Tien centimen is geen zake,
waer uw beurze ziek van ligt ;
Meiskens lief, bezoekt den draeke :
't is het schoonste grieksch gezicht.
Zonder...

Zonder...

Hy en zal u niet bedriegen,
als de jeugd van dezen tyd,
of naer Brugge wedervliegen,
Genteneskens, tot uw spyt.
Zonder...

Zonder...

— Al en staet hy niet zoo hooge
nu in d' universiteit,
hy, is daer ten minst' in 't drooge,
en van allen wind bevryd.
Zonder...

Zonder...

— Als hem Belfrood zal herwinnen,
Broeders, is 't een gloriefeest ;
Wij herzien dan, bly van zinnen,
Kosteloos, die groote beest.
Zonder...

Zonder...

— Voor de zoons der Artevelden
blinkt hy dan weër in de wolk;
en aen d'oude vlaemsche helden
denk' bywylen 't Vlaemsche volk!
Zonder...

Veris dieus.

Doch nu wordt voor het eerst ons Palladium vergeten wat blijkt uit de « Petitië » niet meer dan 20 strophen groot, welke aan het Gentsch Magistraat werd gezonden, uit protest :

« 'k mocht in deze Hoogeschool wel prijken,
En dezen prachtbouw vergelijken
Met Sint Sophie, van waer ik kom; (sic)
'k Mocht voor de hongerige scharen
Daer wat penningskens vergaeren,
Maer, ach! hoe ras keert alles om! » (44)

In 1849 mocht de Draak deelnemen aan den Historischen Stoet der Graven van Vlaanderen en werd veel eer aangedaan. Desniettegenstaande zou het koperen dier tegenslag beleefd hebben. Het verloor tijdens dezen optocht niet alleen zijn tonge... maar zou op den hoop toe er nog zot bij zijn geworden, wat blijkt uit een liedje : « **Hoe de draek in den eersten ommegang zot wierd...** » (Onze schoone drake, dat bevallig lieflijk dier... (144. G. 10)).

Eindelijk na 15 jaar, de « ijzeren Campanile » is klaar gekomen, wordt de draak nogmaals hersteld door Jan Maartens en zoon, koperslagers (45), en klom dan, nieuw verguld en welge-

(44) 1840. Gemeenteraad besluit eene leening van 2 mill. (aan 5 t. h.) aan te gaan om het herbouwen van de kap van 't Belfort te bekostigen (6 Juli).

1840, 10 Oct. De draak staat sinds maanden in eenen hoek der Hoogeschool sinds maanden vergeten « Het ongelukkig waangedrocht had reeds in Februari 1840 eene « Petitië » aan 't Gentsche Magistraet » gezonden op de zangwijze van : « Les Filles de notre village » (20 strophen).

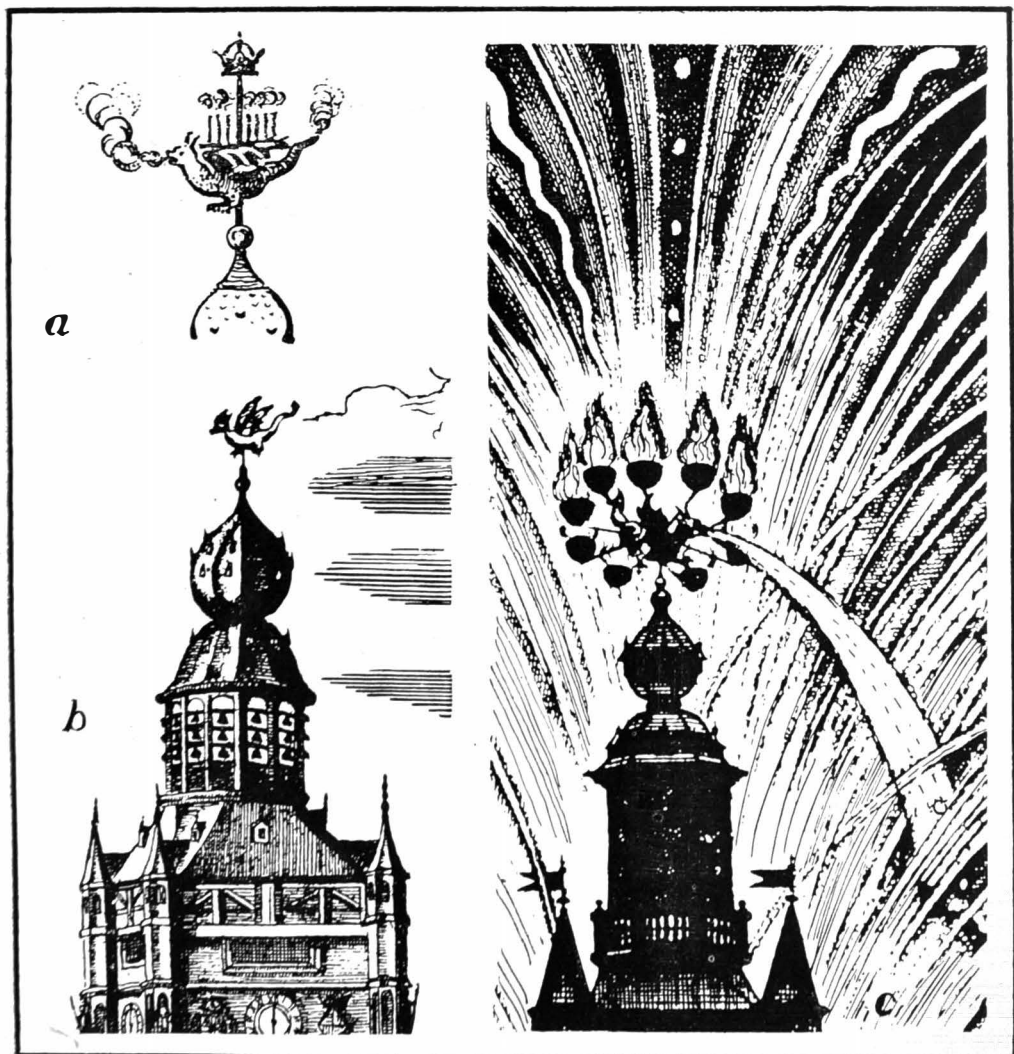
(45) PETITIE AEN T'GENTSCHE MAGISTRAET.

Cf. Destanberg : Gent sedert 1830, 268-69. Dit stuk heb ik nergens kunnen terugvinden.

J. Maarten had de oude stukken van den draak mogen behouden. Dezen werden in 1914 terug door de stad aangekocht en uit Brussel naar Gent overgebracht. Zij berusten heden in het Museum van het Belfort, op een door kunstsmid K. Coppejans vervaardigd ijzeren skelet.

De Draak van het Belfort.

De Draak van het Belfort : a) « Vuurspuwend » (naar teekening door L. van der Schelden, 1585) ; b) naar gravure in « Verheerlykt Vlaandre », A. Sanderus, 1735 ; c) « Vuurspuwend », 1717 (cfr. « Inauguration solennelle Charles V... »).

daan, voor de zooveelste maal, op 14 Oogst 1854 weer naalde-
waarts, onder de toejuichingen van het publiek. Hem werd nog-
maals een gedenkschrift toevertrouwd (46).

Dien dag was de geesdrift onder de Gentsche bevolking bi-
zonder groot. In de Brabantstraat las men volgend rijmpje :

« Door den Pauw en door den Beer
Heeft nu Gent zijn Drake weer. »

In 1892 bracht de draak ons opnieuw een bezoek en eischte
een verguld kleed.

De campanile werd in 1911 bouwvallig bevonden en men
ging over tot de afbraak ervan. Dit was voor onzen Draak nog-
maals eene gelegenheid te meer om naar beneden te komen. Op
11 September van hetzelfde jaar krijgen de nieuwsgierigen hem
van naderbij te bewonderen in de vestibule der Universiteit. Op
8 Januari 1913, na op meesterlijke wijze verguld te zijn gewor-
den, nam hij voor een laatste maal zijn verheven plaats in. Dit
was een heugelijk feit welke vele Gentenaren zich nog zullen
herinneren.

LAND-, ZEE- EN ST. JORISDRAAK.

Wij hebben er voldoende op gewezen dat er werkelijk ern-
stige redenen moeten toe geweest zijn om den «kostelijken vogel»
dien den draak — «lourde et grotesque», zooals De Bast hem
heet... — altijd geweest is, op een zoo hoffelijke manier te hebben

(46) « In den jare Duizend acht honderd vierenvijftig, den veertienden van
Oogstmaand,

Toen Burgemeester was binnen de stad Gent de WelEdele heer Graet
Constant De Kerchove- de Denterghem, schepenen de Heeren Eduard Van
Pottelsberghe de la Potterie, Napoleon De Pauw, belast met de werken, Aug.
Van Lokeren, Jacob Du Bois, en stads secretaris de heer Karel Waelbroeck.

Is op den belfroote den in 1839 afgehaelden draek wedergesteld, na
vermaekt en opnieuw verguld te zijn. Met de ophijsching en plaatsing van dit
gedenkteeken was onder bestuer van stadsbouwmeester Jacob van Hoecke,
opzichter van stadswerken, belast Geeraerd De Beer, ondernemer der ijzeren
kap van den beelfroote.

Aldus gedaen, gesloten en geteekend bij de hier onder volgende aanwezige
personen

onderhouden en men nooit gepoogd heeft hem door een ander, eenvoudiger windwijzer te laten vervangen.

Hier meenen wij de gegevens van Prof. De Keyser in verband te kunnen brengen met het systematisch onderhouden van onzen Draak, al valt het niet te ontkennen, dat dit bijgeloof aan onweermonsters niet langer dan in de XVe eeuw nagenoeg in zijn oorspronkelijken vorm bestond om dan geleidelijk af te nemen. Meer en meer zal men dan deze drakenfiguur voor een curiositeit leeren waardeeren afkomstig uit een ver verleden en, zooals wij ook verder zullen zien, dit bijgeloof dan ook tot een andere uiting zien vervormen. Doch vooraleer daartoe over te gaan is het beslist noodig nog enkele belangrijke bijzonderheden te laten volgen met het oog ons van deze eertijds algemeen verspreiden drakencultus te kunnen vergewissen.

De vraag, waar deze heidensche drakenvereering zich ontwikkeld en verspreid heeft, is toch belangrijk genoeg om er een oogenblik bij te blijven stilstaan. Wil men aan buitenlandsche invloeden gelooven, dan is zeker het eerst te denken aan invloeden uit Skandinavië (47).

Het zijn toch wel deze koene zeelieden die 't eerst op hun schippen eenen draak of drakenkop bevestigden, en dit zinnebeeld gedurende hun tochten verbreidden. Aldus werd dit drakenmotief even goed Engelsch als Skandinavisch, wat blijkt uit de vele dokumenten die we kennen. Het aanbrengeen aan de voorsteven van een schip bleef tot in de XIIIe eeuw ongewijzigd bestaan, voornamelijk in Engeland. Op zekere XIII-eeuw-sche voorstellingen zien wij schepen weergegeven welke een volledige gelijkenis vertoonen met veel oudere bewaard gebleven voorstellingen nl. op Vikingergraven of Runesteenen (48). Een

(47) L'éveil de la vie maritime est l'œuvre des Skandinaves, zegt Demangon. Tout le nord de la Grande Bretagne se trouve englobé sous la domination norvégienne qui dure jusqu'au XIIIe siècle. ... Ce fut un événement décisif pour la civilisation britannique que cette colonisation maritime qui lui ouvrit le monde de la mer ». (blz. 74)

(48) Peter PAULSEN: Der Stand der Forschung über die Kultur der Wikingerzeit. Ber. d. Röm.-Germ. Kommission, 1932, 182-254 und Tafel 39, fig. 1.

drakenkop op een zeeschip bevestigd diende als afweermiddel tegen elk zeegevaar dat verzinnebeeld werd door den gevreesden zeedraak (zeestorm). Om die reden zocht de bemanning bescherming achter de silhouet van dit fantastisch dier dat men zich voorstelde gelijkaardig aan den zeedraak en op die wijze zijn's gelijken uitdagend zou trotseeren. Deze amulet moest bijgevolg elk schip behoeden en veilig over de woeste, onvertrouwbare zee brengen. De zeedraak immers betekende dikwerf « een vernielend stroomend water of verbeeldde de overstromende Noordzee in den herfst na een rustigen Zomertijd » (49). Bij het naderen van land, werden deze drakenkoppen dan afgenomen, en wel om de landgoden niet te doen schrikken (50). Zulks overtuigd ons van de kracht van dergelijke fetichen.

Afbeeldingen van schepen met een draak aan den voorstevens komen onder andere voor op verluchte hadschriften uit de XI-XIVde eeuw. Tot een der oudste voorstelling is stellig een afbeelding van den Ark van Noah dagteekenend uit de jaren 1000 (51). Te London, in de Westminster Abbey (« Jerusalem Chamber ») is een glasraam uit de 13de eeuw te zien met de voorstelling van « St. Niklaas en de valsche pelgrim ». Beide figuren staan op een schip afgebeeld welke twee draken voert, één aan beide uiteinden. Zulks is ook het geval bij de voorstelling van den « Bouw van Noah's Ark, op een verluchting uit de 13de eeuw (52). In Vlaanderen, te Zedelgem (W.-Vl.) wordt nog een romaansche doopvont bewaard met de z.g. « Kelklegende », nagenoeg identiek met de vermaarde doopvont van Winchester. Op een der scenes bemerken wij een schip met aan beide stevens een guitigen drakenkop. Het feit dat er soms een tweeden drakenkop op een schip aanwezig was, laat ons vermoeden dat deze dienen moest om onverhoedsche aanvallen langs achter af te weren. In elk geval moet er verband bestaan hebben tusschen

(49) BEOWULF. Angelsaksisch Volksepos vertaald in stafrijm en met inleiding en aantekeningen voorzien door Dr. L. SIMONS. Gent, 1896.

(50) Land nãmabók. Vidhbaertir II, in Islendinga, cfr. Serrure.

(51) Bijbelparaphrase z.g. Pseudo-Caedmon, 10e eeuw.

(52) Engelsche Miniatuur. Cambridge, St. Johns College.

beide drakenkoppen (53).

In de XIIIde eeuw zouden de Drie Koningen, op reis naar Bethleem, het niet eens aangedurfd hebben over zee te gaan zonder hun schip aan de goede hoede van een symbolischen draak te hebben toevertrouwd (54). Nog een ander voorbeeld van belang, waarop we duidelijk het verband tusschen de « kwaaddoelende » draak en een in gevaar verkeerend schip kunnen aantoonen, merken we op een versierd beginletter van een 13-eeuwsch Antiphonarium (55). Deze beginletter bevat de voorstelling van de Wonderbare vischvangst. Boven een met visch tot zinkens toe geladen sloep, vliegt een vinnige « groene draak ». En het mag hier wel eigenaardig heeten, dat deze sloep niet van een drakenkop voorzien is zoodat zij nu in gevaar verkeerend afgebeeld wordt, wat ons door de aanwezigheid van den vliegende draak wordt verduidelijkt.

Het wil ons dan niet meer zonderling toeschijnen op zekere voorstellingen ontleend aan het Oude en het Nieuwe Testament (XI-XIIIde eeuw), zooals het bouwen van de Ark van Noah, de reis der Koningen, de storm op het Meer Getsemanie, de Wonderbare Vischvangst enz., we af en toe eenen drakenkop op schepen kunnen opmerken. Al werd dit gebruik alsdan wel niet meer zoo zuiver in zijn heidensche beteekenis begrepen, toch liet men het niet heelemaal wegvallen.

Deze « Drakkar »-schepen vinden wij verder nog op menig Engelsch kunstwerk afgebeeld terug. O.a. op een overbekend wandtapijt uit de XIIde eeuw, nu te Bayeux (Kathedraal) be-

(53) « Guillaume de Malmesbury, écrivain contemporain, qui eut par conséquent occasion de visiter la flotte pendant que Sigurd hivernait en Angleterre, dit catégoriquement que le roi, en personne, commandait un vaisseau orné de dragons dorés; « navem aureis rostratam draconibus » ... Si par ce mot mis au pluriel, on peut pas admettre qu'à la proue du navire aurait été placée la tête et à la poupe la queue du dragon, alors on doit reconnaître que la poupe et la proue étaient toutes deux ornées de la figure de cet animal ». Schierne, 508-509.

Wilhelmi monachi Malesburiensis de gestis regum Anglorum (London, 1596).

(54) EVANGELIEBOEK VAN BRUCHSAL (Maasschool, 1196).

(55) ANTIPHONARIUM, 13e eeuw. N.-It. (Paul Brandt: Schaffende Arbeit und Bildende Kunst). Das Neue Testament fig. 373. 1927.

waard, en welke men een paar keeren reeds in verband met onzen Gentschen Draak heeft gebracht enkel met het doel om zijn Zuidersch herkomst en verwantschap aan te toonen... Echter over deze belangrijke wandbekleding, waarop de « Overvaart naar Engeland » wordt voorgesteld, zeggen F. R. Fowke (56) en M. Hautmann (57), dat deze een merkwaardig weefstuk uit de XIde eeuw zou zijn. Hautmann noemt het « ein reines Werk des von der Winchesterschule ausgehenden angelsächsischen Stils ».

Later worden de afmetingen van deze drakenkoppen op schepen meer en meer gereduceerd. In zeer verkleinden vorm vinden wij ze dan terug o.a. op een stadszegel van Damme (1378) (58). Verder op een tekening : « The Siege of Rouen », in « The Pageant of Richard Beauchamp earl of Warwick » (Warwick M. S.) (59), waar we een drakenkop van kleine afmetingen onderaan den boogspriet van het zeilschip opmerken. Dezelfde types bemerken wij op XVI-XVIIe-eeuwsche kunstwerken o.m. op een Doorniksche (?) wandbekleding uit ca 1504 (60) en op naar Bruegel d. O. teekeningen gemaakte gravures komen dergelijke motieven, bijna onzichtbaar geworden, voor. Ten slotte moeten ze heelemaal verloren zijn gegaan. Ondertusschen werden zij door de St. Joris-medalje vervangen, die ieder zeevaarder getrouw op zich hield.

Heden is een soortgelijk bijgeloof aan onweermonsters (*draco marinus*) niet gansch uitgestorven. Nog weten de zeelieden te vertellen over den draak die onder verschillende vormen verschijnt, hetzij in de gedaante van een zwarte wolkenmassa,

(56) R. F. FOWKE : The Bayeux Tapestry, London 1898.

(57) HAUTTMANN : Die Kunst des Frühen Mittelalters. 1929, blz. 737.

(58) OBREEN & VANDER LINDEN : Album Historique. de la Belgique, fig. 58.

(59) Burlington Magazine, 1903, 151.

(60) L'ART ANCIEN DANS LES FLANDRES (J. Casiers & P. Bergmans) pl. 269. Verz. de Dreux-Brezé.

Zie ook afbeelding uit Johannes Bochius « Discriptio publicae Gratulationis... » (Plantin, 1595).

Verder zijn te vermelden : « Bestiaires » : C. Cahier & A. MARTIN : Mélanges d'Archéologie, Paris, 1851, Vol. II, 106.

« kasteelen » of « torens » (61). Tegenover deze plotseling opdoemende luchtverschijnselen koesterden de zeelieden een zekere angst. Over de wijze waarop dergelijke afschrikbare zeeverschijnselen kunnen vernietigd of onschadelijk gemaakt, worden ons verschillende varianten medegedeeld evenals over de mid-delen aangewend om deze gedachten « draak » van een schip af te keeren (62). Dit beproefde men weleens door geweld te gebruiken ; alzoo kon men er in slagen alle gevaar van het schip af te weren (63).

Tegen dergelijke voorvallen op zee was het dragen van de St. Joris medalje dan ook zeer gewenscht. Op dergelijk amulet zien wij veelal een Sint Joris afgebeeld, die een vervaarlijken zeedraak verslaat. Zoo lezen wij op het randschrift : « S. Georgius. e. equitem. Patronus » ; op de keerzijde : « Intempesta, securitas », dit boven een in gevaar verkeerend zeilschip, opgezweept door geweldige zeebaren (64).

(61) ... « Quand le vent est violent les ouragans sont parfois assimilés à des serpents, et les Bas-Bretons parlent assez fréquemment des dragons de vent (Paul Sébillot : Légendes de la Mer, t. II, p. 120-121). Les tourbillons, surtout ceux qu'on appelle dragons, sont très redoutés des marins du Trégorrois et du Finistère qui les accusent de balayer avec leur queue traînant au ras de l'eau, tout ce qui leur fait obstacle. Ainsi s'expliquent tant de disparitions subites. Un homme, si légèrement engagé qu'il soit dans un tourbillon est, en un clin d'œil, étroitement enlacé et jeté par dessus bord. Un navire pris dans le même engrenage est en grand danger de couler à pic. Sa perte est certaine s'il n'a pas été baptisé ».

(62) À l'époque moderne, un autre capitaine se mettait à souffler dans sa trompe, pensant ainsi faire fuir de gros nuages appelés les châteaux, (Paul Sébillot, in Archivio, t. V p. 521).

Ook schot men naar de wolken.

(63) « Parfois, surtout dans les contes, les nuages sont assimilés à des êtres malfaisants dont on peut se débarrasser, comme des tourbillons, par des procédés violents. Mahistruba, le héros d'un récit basque, voyant paraître au plus fort d'une tempête un grand oiseau noir, demande le plus habile tireur de son équipage, et quand celui-ci l'a tué, la tempête s'apaise. Cet oiseau était vraisemblablement en relation avec les nuages, moins toutefois que la nuée, d'une grandeur démesurée, que les matelots d'un navire au-dessus duquel elle passe visent de façon à l'atteindre juste au milieu (W. Webster : Basque Légends, p. 101 en Paul Sébillot : Légend, Contes, t. I, p. 195.

P. SEBILLOT : Le Folklore de France. T. I-IV, Paris.

(64) Dergelijke medaljen bestaan er nog tamelijk veel. Een schoon exemplaar is in bezit van den Heer L. Verlodt.

Het verschijnen van den St. Joris-ter-zee ging natuurlijk gepaard met het verschijnen van den St. Joris-te-Lande. Deze laatste trad waarschijnlijk vroeger op. Tal van overgeleverde sagen en gebruiken werden alsdan gekerstend in de Legende van St. Joris. Daarbij komen nog een groote schaar heiligen een handje toesteken om dit bijgeloof voor goed van de baan te ruimen, vooral in Westelijk Europa waar men aan de heidensche Draak zeer gehecht bleef. Ook daar zou de St. Joris een bloeiende rol vervullen. Karl Kunstle zegt :

« In Altertum blüth seine Verehrung vornemlich in Orient, und im Mittelalter ist er in der abendländischen Kirche, besonders in Deutschland und England, zum höchsten Ansehen gelangt » (65).

Dat in de middeleeuwen Noord-Germaansche sagen als b.v. die van Beowulf overgenomen werden door de St. Jorislengende, valt niet te ontkennen. Tot nog toe zijn tal van fragmenten herkomstig van dit Angelsaksisch heldengedicht uit de VIIIde eeuw, blijven voortleven. Reeds kennen we voldoende de mytekern van deze Beowulf-legende : « Het gevecht met den draak, Grendel, die ten slotte overwonnen wordt en den dood van Beowulf die, gekwetst aan den arm door het bloed van het monster vergiftigd, stervend het Opperwezen dankt om den vrijgemaakten schat ».

In tal van verhalen treffen wij het Beowulf-thema eenigszins ongewijzigd aan. Vooral langsheen de Fransche kuststreek, waar zij nog zeer verspreid voorkomen. Vb. : « Een draak maakte een gebied onveilig. Een man uit Perloz nam het op zich het monster te gaan zoeken en doden. Om zonder gevaar voor zich zelf het beest te kunnen treffen verzon hij een list. Op den punt van zijn lang zwaard bevestigde hij een brood en hield dit voor den muil van het op hem aansnellend monster. De draak verslond het brood doch op het zelfde moment bracht het zwaard hem een doodelijke steek toe. Het beest stierf, doch het uitspat-

(65) KUNSTLE, Dr. K. : Ikonographie der Christl. Kunst. 1928.

tende bloed trof den arm van den held, die in de ijselijkste pijnen overleed (66).

Een variante, te Villedieu-lez-Bailleul verteld, luidt als volgt : Een moedig ridder nam het op zich een draak te dooden die overal schrik verwekte. Gewapend trekt hij er op af, te paard gezeten, en bereikt de grot waarin het monster verblijf had gezocht en ging een gevecht aan. De ridder bracht hevige slagen toe aan den draak die geweldige vlammen uitspuwde. Man en paard verstikten en werden daarna verzwolgen (67).

Dr. Simons, haalt in zijn belangrijke studie over Beowulf zeer interessante gegevens aan over de sage van Beowulf, die ook eertijds in Vlaanderen zeer verspreid moet geweest zijn. Gaarne vermelden wij een citaat, in verband met ons onderwerp, hem door Guido Gezelle medegedeeld :

« Het zij mij hier vergund de aandacht te roepen op eenige » merkwaardige overeenstemmingen, welke den Beowulf en de » Westvlaamsche folklore, overeenstemming, welke ik aan de » bereidwillige mededeeling van Dr. Gezelle te danken heb en » welke aantoonen, dat de sage van Grendel eens inheemsch » moet zijn geweest in Vlaanderen. Om niet te spreken van ver- » scheiden Wvl. woorden, die eene merkwaardige overeenkomst » toonen met het Angelsaksisch, kan ik met het volgende vol- » staan. De mede, die in de middeleeuwen in onze streken zeer » verspreid was, zoodat in verschillende steden, o.a. te Leuven, » er eene belasting op stond, wordt nu nog door het volk nabij » de Vlaamsche kust gedronken en staat als zeer koppig bekend ;

(66) J. J. CHRISTILLIN: Dans la Valaise, 41-42.

(67) SEBILLOT, IV, 496.

« Een baskische held beloofde den draak in de grot te Açalegny te dooden : « il bourra de poudre une outre de veau, y adapta une longue mèche, et pendant que le dragon, bien repu, dormait, il la déposa à l'entrée de la caverne, et, allumant la mèche, il sauta sur son cheval et remonta sur la pente opposée. Le dragon, éveillé par un coup de mousqueton, aperçut l'outre, l'aspira et l'engloutit. Une minute après, une formidable détonation retentit, et le dragon, sortant de la caverne, déploya ses ailes dans les airs en vomissant du feu. Sa longue queue, battant furieusement le sol, renversait les hêtres. Il dirigea son vol du côté de Bayonne et se jeta dans la mer pour y éteindre le feu qui le dévorait ; mais il creva ». J. F. CERQUAND, Légendes du pays basque (T. IV, p. 26-27).

» sommige sparren behorende tot het timmerwerk van de Vlaamsche huizen heeten hoornboom, hoornbalke, hetgeen aan Heorot » doet denken ; **Grendele, Degrendele** is nog zoo algemeen in » Westvl. als **Dendievel**.

»Eindelijk wijst mijn geleerde berichtgever nog op de uitdrukking **de duivel en zijn moer**, die in Vlaanderen (en ook in Hollandsch Limburg) van algemeen gebruik is en aan Grendel en diens moeder herinnert » (68).

In de Noorsche verhalen wordt de vuurdraak (fyrdraca) voorgesteld als een arglistig en boosaardig dier, dat 's nachts uitvliegt door vlammen omgeven (Nacod nidh-draca nithes fleoged, fyre befangen (Beowulf)). Hij verwekt hevige klaarte (« wordt het dag, **vliegt een vuurdraak voorbij** of staat de burg in brand? (69)). Als de draak diefstal ontdekt (70) is hij strijdlustig en vliegt met de **avondschemering** uit, om wraak te nemen ».

In verscheiden vormen ziet men heden nog de draak 's avonds in de lucht vliegen. Roode strepen aan den hemel verkondigen dat de draak loerend uitkijkt ; donkere wolken beteekenen dat hij met buit terugkeert, zijn in verband te brengen met fragmenten uit sagen in den aard van Beowulf.

In Vlaanderen moet men aan de vuurspuwenden draak zeer sterk hebben geloofd.. In de « Cronyke van den lande van Vlaenderen » staat een verhaal te lezen over eenen overgrooten draak, die in het jaar 1088, in Friesland zou verschenen zijn, aanhouded vuur spuwde en ook doodelijke ziekten onder de bevolking zou verspreid hebben (71). Zulke verhalen bestaan er bij de vleet. Bij Marcus Van Vaernewijck's *Historie van Belgis* : « Van vele wondere Teekenen en Indrukkingen der Locht, en waer uyt zy ontstaen », vernemen wij o.a. het volgende :

« ... over een verschynsel dat men ignis fatuus, of het zot vuer noemt. Men ziet het meest omtrent galgevelden, Kerkhoven,

(68) BEOWULF: Angelsaksisch Volksepos vertaald in stafrijm en met inleiding en aantekeningen voorzien door Dr. L. SIMONS. (Uitg. Koninkl. Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, Gent, Siffer, 1896).

(69) Dr. SIMON: Beowulf, 310.

(70) Dr. SIMON: Beowulf, XXXII, 137.

(71) DESPARS: Cronycke van den lande van Vlaenderen I, 223.

keukens, schaep-stallen en andere plaetsen die vele vuyle en stinkende dampen uytwaessemen. Menigvuldig mensche meynen dit geesten te wezen stalkeërssen genoemd... »

« ...Is 't dat er vele dampen bijeen vergaderd zijn, noch dat het lichaem niet overal even dik is, maer de twee eynden smal en dun, en het midden grof en dik is, gelyk eenen buyk, zoo wordt het een eynde gerekend voor het hoofd, het ander voor den steêrt, en het midden voor het lyf van eenen draek; welk verschynsel men in het latyn « draco volans » noemt, dat is den vliegenden draek » (72).

Ook vallende sterren zijn weleens draken. Hemelverschijnselen zooals bliksem, komeet, meteor of wolken zijn vuurdraken. Een onderzoek over de vuurdraek in het volksgeloof, in zijn verschillende vormen, zou een gansch boekdeel vergen.

Volgens Rentsch « ist der Drache nichts weiter als die Personification des Blitzes, der Meteore und der Sterschnuppen, also von Naturerscheinungen, die früher dem Menschen unverständlich waren und ihm Furcht einjagten (73). Het heeft ons dan ook getroffen in een gedicht van G. Gezelle, nl. **De Reuze**, drakentoten voor bliksem te vinden, heel waarschijnlijk door hem uit den volksmond opgeteekend :

« **Donderende drakentoten,**
hemelmachten, onbekend,
vonken viers en vorken schoten,
dapper, u den top omtrent :
Niets en heeft ontroerd, of onder 't
bliksemvier u neêrgedonderd ». (74)

Dit weze voldoende. Het lag immers niet in onze bedoeling een volledig overzicht van het zoo ingewikkeld drakenprobleem te geven of na te gaan, hoe de drakenfiguur in de verschillende literaturen werd opgenomen. Zoo ruim vatten we evenwel onze taak niet op.

(72) M. VAN VAEREWIJK: De Historie van Belgis of Kronyke der Nederlandsche Oudheid.

(73) RENTSCH: Volkssitte, Brauch u. Aberglaube bei den Wenden. Zie ook FREUDENTHAL H.: Das Feuer im Deutschen Glauben und Brauch. 1931. E. FUHRMANN: Das Thier in der Religion: Europa: Drache.

(74) GUIDO GEZELLE: Rijmsnoer (De Reuze).

In de 18de eeuw heeft men onzen Draak nog als een zinnebeeld van onverschrokkenheid beschouwd. Dat hij toen nog zeer geducht was en alle gevaar kon trotseeren, blijkt uit het historisch « Gesprek tusschen Belfort en Dulle Griet », een eigenaardig gedicht van Pater J. Verheghe, waarin deze het bombardement van de stad Gent door de Oostenrijksche troepen in 1789, beschrijft en het heldhaftig verweer van onze gentsche jongens verhaald, feit dat ook verheerlijkt wordt door een gravure van Tibergien. In dit gedicht nu wordt het Belfort voorgesteld als hebbende schrik voor het vijandelijk vuur. « Dulle Griet », die daarentegen zeer strijdlustig is, spreekt den ouden toren moed in en haalt den Draak tot voorbeeld van onverschrokkenheid aan. Zulks blijkt uit het volgende fragment :

Wilt Broer, voor deze reiz' uw Zuster Griet aanhooren :
 Haast krijgt gij bij geval wat schrot op uw vermaak,
 En zijt niet meer bedugt als uw gulden draak,
die noit en heeft gedagt op zijn gezwinde vleugelen,
 Terwijl Agenors zoon die selv'niet zou beteuglen
 Wierd hij voor Luthers tijd als buit naa Gent gebracht
 Ziet hoe stoutmoediglijk hij schrot en vuur veragt !
 Geen volk, geen dreygement, geschut- of donder-slaagen,
 Geen kogel, geen obutz en kan hem schrik aanjagen ;
 En spuwt hij nu geen vuur, hij speurt naa rondom de stad,
 Wat uitslag tot nu toe de vreedheid heeft gehad, enz. (75)

Voor zoover wij weten is het hier de eerste maal dat wij over onzen Draak dergelijke zinnen te lezen krijgen. Wij onderstrepen : hoe stoutmoediglijk hij schrot en vuur veragt..., geen dreygement, geschut- of donderslagen,... en spuwt hij nu geen vuur..., enz. Uit deze enkele gegevens kan men althans voorloopig reeds besluiten, dat in de 18de eeuw de oorspronkelijke mythologische beteekenis van den Draak niet heelemaal uit de traditie gegroeid was. Er zijn nog andere voorbeelden aan te stippen die deze veronderstelling moeten staven.

Doch toen was onze Draak reeds een geliefkoosd onderwerp geworden van spot om in een of ander politiek- of schimpied te fungeeren of met hem den « draak te steken... » Alsdan kreeg

(75) Jos. VERHEGGEN : Voorberigt : Gesprek tusschen Belfort en Dulle Griet. Potter, Gent, VI, 187.

hij niet al te dikwijls zeer vleiende benamingen aan zijn adres gericht te hooren. Nemen wij enkel als voorbeeld een paar fragmenten uit het bekende « **Beklach van de Dulle Griete staende op de Vrydagmerckt binnen Ghendt.** » Over het vergulden van de Draecke, staende op het Belfort, in 't jaer 1743 (op een oud, maer aangenaem voysken : van het beleg van Arien.)

Zoo vinden we in het vierde coupleet :

... Griet siet dat **helsch serpent**
schier in de loght verheven
Griet siet dat helsch serpent
verheven binnen Ghendt ;

in het 5de coupleet :

... schoon lustig wordt gheviert
Den Draek, dat vreet spectackel,
wordt ront met licht vereert ;
Van de vroukens dan gheërt.

En luister nu hoe afgunstig en vervaarlijk Dulle Griet nu wordt...
in het 9de coupleet :

... Had ik maer poer met bollen,
ick soude met ghewelt
Seer haest den Draek doen rollen
en sien op den grond ghevelt.

Het lied eindigd aldus :

Waer vint m'int Nederlant
Nogh sulcke twee posturen...
Waer vindt m'int Nederlant
Twee monsters soo galant
Als Draek en Dulle Griete —
Die nu veel hondert jaer
Hier staen sonder verdrieten
Tot vermaeck van allegaer. (76)

Het heeft ons hierbij getroffen, dat de Draek niet heelemaal in de gratie blijkt te staan ten minste bij onze gentsche volksdichters uit dien tijd, en de sympathie veeleer naar « Dulle Griet » gaat, wat ook blijkt uit « Viva Grietje », jaloersch geworden

(76) Beklach van de Dulle Griete (1743). De Potter Fr. Gent, VI, 183.

op den draak die men nieuw verguld had. Hier laten wij het Groot Kanon aan het woord :

... (het kanon) maar wat heb ik ghedaen,
Dat ick niet, als de draecke
can aen een cleedt gheraecken?...

6de coupleet :

(tot het volk) : ... Gij hebt de draeck vergult
Die draeyt met alle winden,
Een beest met nijd vervult
Die u soeckt te verslinden. (77)

Dergelijke plezierige uitdrukkingen op een aangenaam voorzeken... aan den Draak gericht zooals « beest met nyd vervuld dat u soekt te verslinden ... ; vreet spektakel... ; helsch serpent », enz. wijzen reeds op een vervorming in de beteekenis, een verloo- chening zoo men wil, feiten die we nochtans niet voor oorspronke- lijk kunnen aanzien. Er bestaan meer dan voldoende redenen, om deze minachting, die het volk in de 18de eeuw tegenover den Draak koesterde, rechtstreeks in verband te brengen met wat de op een even onplezierige wijze behandelde St. Jorisdraak lang aan den lijve heeft mogen voelen... door, in de drakenspelen, het mikpunt voor spot te dienen. Wij weten, dat hij in processies en optochten een onmisbaar element uitmaakte, met spot en hoon bejegend, een van de allervoornaamste attracties uitmaakte door de straten gesleurd werd tot vreugde en jolyt van oud en jong.

We kunnen dan ook moeilijk veronderstellen dat de draken- figuur bij de volksmenigte twee scherp afgelijnde beteekenissen zou hebben gehad : de eene als symbool van bijgeloof aan on- weermonsters of die aangesteld was als bewaker van een koste- lijk erfgoed ; de andere welke uitsluitend tot spot en schimp voor de massa zou hebben gediend. Alleen een geleidelijke evolu- tie is hier mogelijk geweest.

De veronderstelling dat de drakenfiguur in de XIII-XIVde eeuw op een officieel gebouw geplaatst als het zinnebeeld van een overwonnen heidensche draak kon bedoeld geweest zijn, valt niet met zekerheid te zeggen, noch te ontkennen.

(77) Id. Bijlagen, Koninkl. Bibl. Brussel : Viva Grietje ! Potter, id. 565.

Toen te Ieperen en te Gent het idee tot stand kwam om eenen draak op de stadstorens te plaatsen, was nochtans het gebruik om een St.Jorisdraak in de ommegangen of processie te laten meegaan reeds goed ingeburgerd. Immers tal van rekeningen uit de XIVde eeuw lichten ons over het vernieuwen of nieuw maken, of van het versieren van een draak bestemd voor processies, in. Ook in Engeland, Nederland, Frankrijk speelde hij een belangrijke rol in de verkerstening van de legende van den Drakendooder ons bekend in de Noorsche en Grieksche Mythologie.

De draak verscheen dus in den ommegang meestal gevolgd door een ridder, St. Joris, te paard, gewoonlijk voorafgegaan door een maagdeken, met een lam — het zinnebeeld der onschuld. De ommegang werd meestal gevolgd door een gevecht tusschen ridder en draak. « Die St. Joris met zijn draak was het gemakkelijkste tooneel uit elken optocht », zegt Ter Gouw, « oud en jong zag gaarne hoe hij voor de grap zijn lans zwaaide en er mee stak in een linnen draak, met stroo opgevuld. Op dorpen vermaakten de schutters zich, als 't kermis was, met het spel van St. Joris en den draak. »

Volgens men uit een Mechelsche rekening van 1660 kan uitmaken, moest de persoon, St. Joris verbeeldende, rijkelijk en op eigenaardige wijze uitgedorscht zijn. Hiervoor deed men een specialist-« cleermaeker » uit Antwerpen komen: « It. gegeven aen den cleermaeker van syn verschot aerbeitsloon en dat hij van Antwerpen is gecomen om St-Joris te cleeden: 25 Gulden (78).

Een uittreksel der rekening van den stoet en van de verlichting, ter gelegenheid van de intrede in Mechelen van aarts-hertog Ernest van Oostenrijk op 13 Juni 1594, geeft ons enkele aanvullende bijzonderheden welke wij hier eveneens gaarne aanhalen:

« Noch verteerd by den knape keersdraeger P. Van Overbeke en de andere die de fakkelen en de pecktonnen ontstaeken en houden branden hebben. st iii.

(78) Van Melckebeke o. c., 88.

It. aen drye jongers die op den torren clommen om de opperste peckvatten te ontsteken. vi st.

.....
It. aen packgaeren om 'thuys den Draeck van onder tot boven met meyen te besteken en bemeyen. x st.

.....
It. aen het afbreken van den torren daer de pektonnen opgestaen hadden.

It. aen mannen die den drack gedraegen hebben.

It. van het lam tot Jans De Leeuwe te haelen.

It. voor de huere van de peerde waer St-Joris op sat. » (79).
enz.

Over 't algemeen schonk men dus aan den draak het meeste aandacht. We hoeven slecht te lezen wat Durer, die in 1521 te Antwerpen verbleef, zoo leuk over de draak in een ommegang opgemerkt, wist te vertellen. Herinneren wij ons ook het beroemd landjuweel van de schutters in 1440 te Gent gehouden. Kwamen uit Mechelen niet drie prachtig versierde schepen waarvan men er een in een reusachtigen draak had veranderd... ?

Het gevolg van deze openbare drakenvertooningen was, dat het bijgeloof aan het ziekte en onweerverwekkende monster langzaam verkwijnde. Maar toch kon het volk zich zoo maar niet gemakkelijk van zijnen... draak ontdoen of dezen verloochenen. Deze traditie bleef nog voortleven tot in de 18de eeuw en in verschillende Vlaamsche steden speelde de draak voor de massa toen nog zijn onmisbaar spel voort.

In de 18de eeuw was het te Gent nog steeds de gewoote om met « den draak » uit te gaan. In 1725, op 25 Juli, zooals wij in de « Gazette van Ghend » kunnen lezen, nam hij nog deel aan een ommegang : « dan volghe eenen drack die met zyn Muyle verscheyde bewegingen dede, ende achtervolgt door een verbeeldende St. Joris die de Draek verslaet ».

Maar die St. Jorisdraak moest ook wel eens vuur spuwen. Zoo wilde het immers het volk en dit verhoogde dan ook heel

(79) Van Melckebeke o. c., 89. Ter gelegenheid van de intrede in Mechelen van aartshertog Ernest van Oostenrijk, 13 Juni 1594.

wat het plezier dat men aan dergelijke voorstelling wilde beleven. Dit hebben wij o.a. opgemerkt in de werken van een Pieter Brueghel de Oude. Op een gravure naar zijn teekening gestoken, krijgen wij een typisch voorbeeld van het drakenspel of het drakensteken te zien. Een boertje duwt eenen draak die op wieltjes is gezet, in de richting van een moedig aansnellende St. Joris te paard en met een lans gewapend. Uit de muil van het vinnig monstertje ontsnapt vuur en rook.

DE VUURSPUWENDE GENTSCHE DRAAK.

Nu is het belang te weten, dat ook onze Belfortdraak, bij zekere gelegenheden, vuur heeft mogen spuwen...

Het bewijs hiervoor wordt ons door schriftelijke bronnen, ook door oude afbeeldingen, geleverd. Een kijkje in oude rekeningen loont de moeite. Op tijd en stond kreeg onze Draak gelegenheid om eens naar hartelust... zijn hartje in het vuurspuwen op te halen... wat hij tot in de 18de eeuw heeft kunnen doen, net zooals in de sagen het een zijner geliefkoosde bezigheden was. Dat hij als een « vuurspuwenden Draak » aldus opgevat moet geweest zijn door de ontwerpers van het koperen dier, wordt ons bevestigd door de opening in den rug welke dienen moest om den vuurmaker daarin plaats te doen nemen en wat hem toelaten zou zijn niet alledaagsch karweitje, op zoo'n duizeling wekkende hoogte, uit te voeren. Dit wordt ons trouwens door verschillende schrijvers bevestigd o.a. door de Saint Genois :

« Il (de draak) est fait de plaques de cuivre doré, clouées sur une espèce de carcasse en fer. **Le dos est ouvert entre les ailes**; les jours de fêtes, on l'utilise pour y allumer des torches goudronnées et y développer des drapeaux qui y flottent à une hauteur de 400 pieds » (80).

Deze opening was dus opzettelijk aangebracht om bij zekere feestelijkheden of gebeurtenissen van uit den Draak vuurwerk af te schieten, pektonnen of vuurpotten om hem te hangen, wat

(80) De ST. GENOIS : Les Dragons, 1840.

een schilderachtig, ja een sprookjesachtig uitzicht moest hebben teweeggebracht.

Het komt ons wel eigenaardig voor, dat Marcus Van Vaernewijck dergelijk gebruik onvermeld heeft gelaten...

In Sanderus' Verheerlyckt Vlaenderen, uitgegeven in 1641 lezen wij: « Op de spits van den Toren (Belfort) is een vergulde Draak, die, wanneer de Ingezetenen openbare vreugden bedrijven, met vuurwerk gevult wordt, welke hij uitspuwt ».

Over dit schilderachtig gebruik wenschen wij niet langer dan noodig is te blijven stilstaan. Het is dan ook wenschelijk slechts enkele van de belangrijkste stukken te citeren die ons over het « vieren » van den draak inlichten. Ook voor zoover de bronnen het ons toelaten, worden deze stukken in volgorde van datum gerangschikt of volgens tijdstip wanneer dergelijke feestelijkheden plaats grepen. Voor zoover we hebben kunnen uitmaken zou de oudst bekende vermelding slechts uit 1500 dagteekenen. Dit vroegst vermeld vieren van den draak gebeurde ter gelegenheid van den doop van Karel V wordt ons o.a. door Fris medegedeeld :

« Pendant plusieurs jours, la ville organisa des fêtes populaires. Le soir, dix mille flambeaux éclairaient la longue voie de bois ; le dragon du Beffroi jétait des feux grégeois par la bouche et par la queue ; ... » (81).

In de stadsrekeningen over 1502-1503, vinden wij vermeld :

Item, betaelt meester Martin Bekaert, schailledecker, voor de moeyte bij hem ghehadt met zijnen dienaers, vierende up den drake ende beelfroit deser stede ».....

Vroegere oorkonden geven geen licht over deze gebruikelijke gewoonte.

Op een teekening waarop het Belfort staat afgebeeld, in 1585 uitgevoerd door Lieven van der Schelden (Biloke Museum), zien wij de Draak door vuurpotten omhangen. Uit den muil en staart van het metalen dier stijgt vuur en rook (82).

(81) V. FRIS: Histoire de Gand. 1930, 155.

(82) Z66 zien wij dan ook de draak afgebeeld op de teekening van Lieven Van der Schelden, gedagt, van 1584 (Museum v. d. Bijloke) ter gelegenheid van de «Inkomst van Z. K. M. Alexander Farnese, Prins van

Wij laten hier de dokumenten zelf spreken :

3 December 1648 : Vieringhe up de drake. 3 Stagien. Vrede met Spagnien (Vrede van Munster) (83).

1653-1654 : Betaelt Pieter Impens, schailedecker deser stede, de somme van XIII ponden grooten hem bygheleyt over de vieringhe bij hem met zijne werckghesellen ghedaen boven de draecke oi phet belfort, den tyt **van dry avonden**, over de croninghe van den roomschen coninck (zoo ook geschiedde op 17, 18, 19 September 1679) (84).

1679-80

Betaelt Mer Pieter Leplat, de somme van I L. II s. III gr. over het schilderen van seker ovael, ghedient hebbende tot de vieringhe (op de drake) op den stack..... (Vieringhe dry daghen op de drake) (85).

1686-87

Betaelt an Andries van den Abeele XXVIII L gr. over de leveringhe van vierpylen ghedaen te dienste van de stadt ter vieringhe op het Belfort over de victorie ende overwinninghe van de conincklijke stadt Bergen (86).

1689-90

27 Meye 1690 : Betaelt aen Jan Vlaminck XXIII s. gr. over het schilderen ende leveren van een vandiel ghestaen hebbende op de draecke op het belfort ten tyde van de vierynghe — (Dry daghen lanc cierynghe voor het houwelyck van de Mey met de prinsesse van Nieuwboure. Idem beyaert spel door Guille Rol-lengier (vierynghe up de draecke) 3 daghen (87).

1695-96

6 Juni 1695 : Vieringhe op het Belfort voor de Incompste van den Coninck van Inghelandt (88).

Parma, Gouverneur-Général der Nederlanden », den 27 Oust 1585 en op een gravure in Sanderus' Flandr. III.

(83-92) Stadsarchief. 533-9 en 1631-1771.

1702

1. Juni : « Afhalen van de Ketels van het Belfort met het cleet van de dracke door Jan Impens. 1-7-0.

(Dit « cleet » werd over den romp van den draak gelegd om het verguldsel niet door den rook te bevuilden...) (89).

1703

3 December 1703 : Bet. an Barthelmeus van de Vivere XXIII L. gr. over zijne devoiren ende diensten, met de ghauwe van syne Knechten ghedaen in dry vierynghen op de draecke, over de victorie bevochten op den prince van Hessen Casselen, 24 Sept., 8 October, 3 December 1703 (90).

1709

26 July : Filips de Sutter maakt een « kleet » voor den Draak : « Ghemaect het kleet van de draecke op het Belfort » L. 1-5-9 (91).

1709

Betaelt Mre Berthelmeus van de Vyvere VIII over syn dienst op den XI Sept. 1709 int prepareren van de draecke, tdraeyen van het vaendel ende ansteken van het vierwerck.

1709

Sept. : Betaelt aen den Selven VIII gr. tercausen van op den XXVII octob. ghedan thebben de vierynghe op den Draecke van het Belfort ten daghe van het synghen van den Te Deum over de gheluckighe Campaigne ende het veroveren van de stadt Berghen (92).

1717

Zie een afbeelding van den vuurspuwenden draak in : « Relation de l'inauguration solennelle de sa sacrée Majesté impériale et catholique Charles V. Célébrée à Gand, Ville Capitale de la Province le XVIII. Octobre 1717. (93).

(93) Relation... (A Gand, chez Aug. Graet, à l'Ange, 1719).

1721

In den **Almanach ofte Oprechte Hemelmeter** (by Jan Eton, te Gent) krijgen wij enkele aanvullende gegevens omtrent de wijze waarop den draak werd gevierd :

« Als er in de stadt vreugde-vuren worden aangesteeken wordt de Draek vastgemaakt aen de spille, waer op sy draeyt, op datse door den windt niet en zou beweegt worden. Daer worden vuerketels rond'om gehanghen, die 's avonts ten acht uren aenghesteken worden, de klokken luyden, den beyaert speelt, stadsvaendel wordt op de draek gedraeyt, en de vuerpylen, die uyt de Draek geschoten worden, vlogen soo hoog, dat se schijnen in de wolken zig te verbergen, tot verwonderinge en vreugt der aenschouwers »

1732

In den **Onvervalschten Vlaemschen Tijdwijzer** van 1732 lezen wij een relaas nopens de feestelijkheden die den hertog van Lorreinen te beurt viel bij zijn bezoek aan de stad Gent op 30 Augustus 1731. -

« de straeten en huizen, alwaer zijn Hoogheyt gepasseert heeft, syn by naer den heelen nacht geillumineert geweest, en den Baron van Kieseghem liet voor syn huys op een daertoe geprepareerde machine, twee stucken wyn voor het gemeente loopen, des avonts wiert de triumph-Klokke onder het spelen van onzen konstigen Beyaert geluyt ; de Draecke op den stadsthoren was geillumineert, waer uyt geduerende den nacht vele locht-fuseyen geschoten wierden ».

Dit herhaalde zich ook den Zondag nadien bij het sluiten van deze feestelijkheden : « 's Middags begaaf syn Hoogheyt sig op het Stadt-huys en wiert aldaer door de Leden prachtig ter tafel onthaelt, wederom onder een concert van musieck, naer den middag als wanneer de gezontheyt van den Keyzer gedronken wiert, hoorde men de drij stads-triumph-klocken, onder het spelen van den Beyaert, luyden en s'avonts naer het eindigen van de Comedie wiert op het stadhuis Bal gegeven, het welcke

tot vier uren geduert heeft, en de Draecke was den heelen nacht geillumineert ».

1742

Betaelt Mr Lieven de Vos, lootghietere deser stede, de somme van over den incoop by hem ghedaen van buscruyt, lonten, sulphere, wiecken, keerssen omme tmaecken van de fuseen totte vieringhe up den Belfort dezer stede, op den XIIIen aug. lestleden, tot commemoratie van den dach van de gheboorte ende ghedynckenesse van Ste Clara... (94).

1742

Betaald: de somme van vyftigh gulden courant ter causen van het pareren van draecke staende op den stadsthooren, aen Jacques Du Rieu meester tegheldecker en scaelliedecker gedaen in de maent november 1742 (95).

1745

De Draak krijgt een nieuw kleed.....: Ick onderget. bekenne ontfangen te hebben uytter handt van mijn heer goet als ontfanger vande Stadswercken de somme van een pondt vyfthien Schellingen Courant ter voldoeninge van het maete nemen van een kleedt tot het conserveeren van den draeck op stadsthooren als daer gevierdt wordt. L. 1-15-0. Actum den 3 Juny 1745. Get. Jacques De Rieu, Meester tegheldecker en scalliedecker.

1781

Bet. aen Jan Plaetsier L. 11. 13. 4 gr. tercausen van seyne devoiren ghedaen in de illuminatie van de draecke op het Belfort den 30 ende 32 Juli 1781, ter causen van het arrivement van H.H.K.K. hoogheden ende de inauguratie in den naeme van Syne K. Majesteyt Josephus.

(94-97) Stadsarchief. 533-9 en 1631-1771.

Deze enkele voorbeelden kunnen volstaan. Uit dit alles blijkt dus ten overvloede dat onze Gentenaren tot in de 18de eeuw graag aan hun drakenfiguur vasthielden. Hiermede willen wij dan ook onzen vuurspuwenden Gentschen Draak met rust laten.

• • •

Aan de hand van deze verschillende aangehaalde gegevens, die wij verzameld hebben, werd getracht de oorspronkelijke bedoelde verzinnebeelding van onzen Gentschen Draak — verzinnebeelding nu gewijzigd en vervormd zoodat deze haast onkenbaar is geworden — ietwat te benaderen. Dezen vergulden Draak is, net als zijn bestaande collega's uit Ieperen en Doornik, nog slechts een stille getuige, een imposant overblijfsel van de symboliek uit de Middeleeuwsche romantieke volksverbeelding.

Hoewel ook geen aanspraak makende op volledigheid, toch brengt wellicht deze beknopte uiteenzetting over deze sinds lang vergane drakencultus in Vlaanderen nieuwe argumenten, vóór of tegen.

Verder drukken wij den wensch uit, dat in de naaste toekomst onzen Draak op het Belfort eens de gelegenheid zal gegund worden bij zekere feestelijkheden « vuur te mogen spuwen », zooals een drietal eeuwen lang het Gentsche volk dit van hem heeft geëischt.

CLEMENT TREFOIS.

E R R A T A.

blz. 55, 3e regel v. o. lees : Lauret, die het geduld heeft gehad de geschriften...

blz. 59, 2e regel v. b. lees : de geboorteakte...

BOEKBESPREKING.

DEFRAYE LEON: **De Kerkelijke Geschiedenis van Deerlijk en Mijn tweede Oorlogsboek.** (Drukkerij G. J. M. Deleersnijder, Deerlijk).

De schrijver heeft zich reeds verdienstelijk gemaakt met betrek op de geschiedenis zijner gemeente.

Deze maal geeft hij nuttige gegevens tot de kerkelijke geschiedenis van Deerlijk en de omwerking van het dagboek van den heer Julien Bossuyt.

IN MEMORIAM Maurits Jozef Sacré.

Op Palmzondag, 25 Maart l.l., overleed te Merchtem, na een langdurige ziekte in den ouderdom van 50 jaar, ons medelid de gekende folklorist Mijnheer Maurits Jozef Sacré.

Hij was de ijverige sekretaris van de Geschied- en Oudheidkundige kringen van Oost- en West-Brabant en uitgever van het maandblad « Eigen Schoon » en « De Brabander ».

Van zijn hand verschenen o.m. volgende werken en studies : « De voormalige Dorpsschuttersgilden in Vlaamsch-Brabant » ; « O. L. V. van Merchtem » ; « Het voormalig Dorpstoo- neel in Brabant » ; « Merchtem in Woord en Beeld » ; « Plaats- namen te Londerzeel » ; in samenwerking met Dr. Jan Lindemans : « Oude Brabantsche geslachten ».

Wij bieden zijn bedroefde echtgenoot en kinderen onze welgemeende deelneming aan.

L. V.

IN MEMORIAM Isidoor Teirlinck.

Op Woensdag, 27 Juni l.l., overleed, in den ouderdom van 83 jaar, den gekenden en hooggeleerden folklorist Dr. Isidoor Teirlinck, eerelid van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen, sinds 31 Januari 1931. Hij was lid der Koninklijke Vlaamsche Akademie en tal van andere geleerde genootschappen.

Zijn afsterven stelt een gevoelig verlies daar voor de Folklore.

Zijn bizonderste werken op gebied van Folklore zijn :

« Plantlore » (1892), « Le Folklore flamand, Folklore mythologique » (1895), « Contes flamands » (1896), « Folklore Tentoonstelling, Brussel » (1910), « Plantenkultus » (1912), « Flora Diabolica » (1924), « Flora Magica » (1930).

In samenwerking met Alfons De Cock : Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland » (1902-1908, 8 deelen), « Brabantsch Sagenboek » (1909-1912, 3 deelen).

Aan zijn beproefde familie sturen wij hier nogmaals onze innigste deelneming.

L. V.